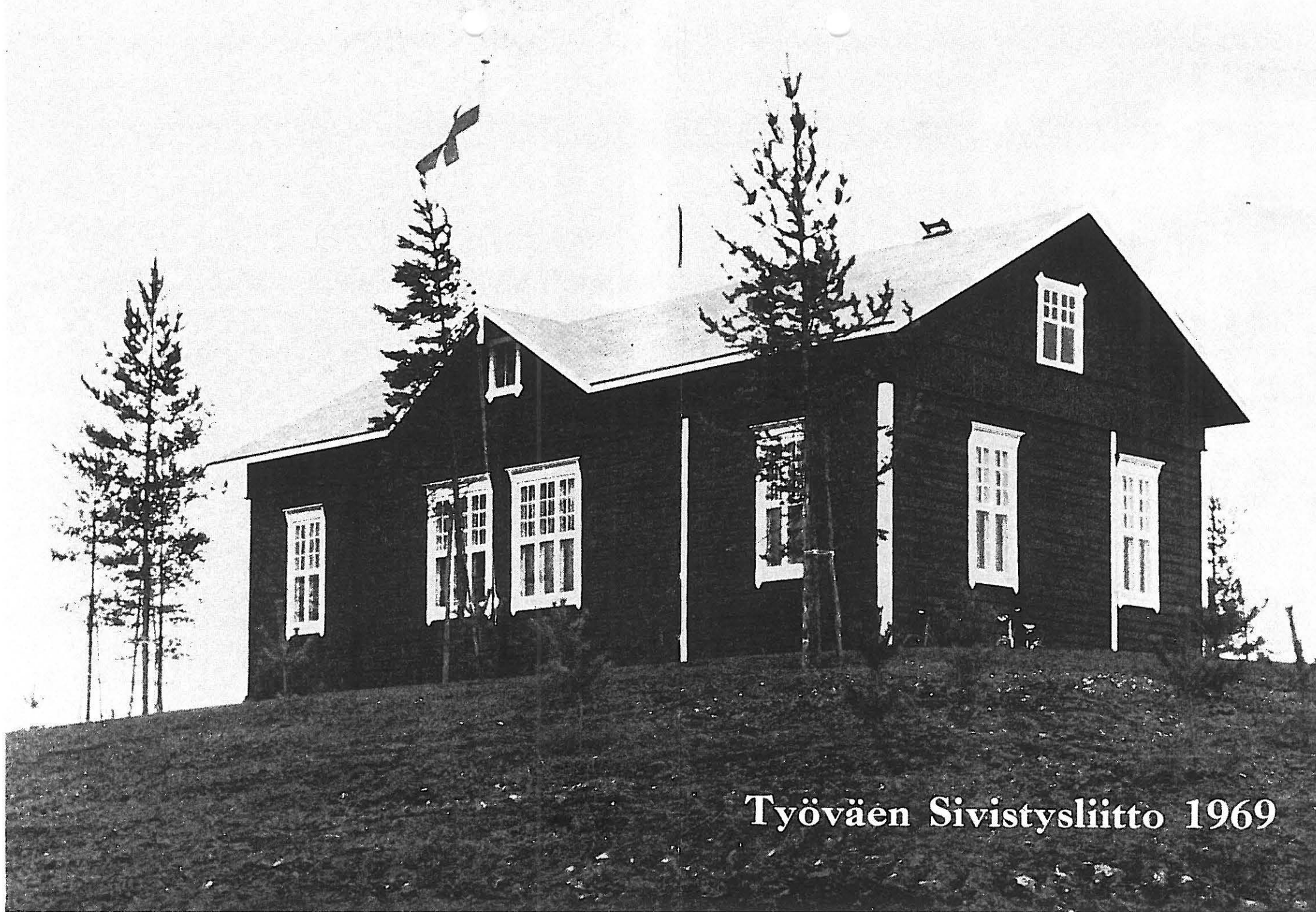

Työväen Sivistysliitto 1969

**Kertomus
Työväen Sivistysliiton
toiminnasta
vuonna
1969**

I Yleistä

Vuosi 1969 muodostui Työväen Sivistysliiton 50-vuotisen toiminnan laajimmaksi, monipuolisimmaksi ja myös menestyksellisimmäksi työkaudeksi. Liiton perustamisesta tuli syyskuun 1 päivänä kuluneeksi 50 vuotta. Juhlavuotta varten oli laadittu tapahtumiltaan ja tavoitteiltaan laaja toimintasuunnitelma, joka kaikin osin voitiin toteuttaa.

Ulkoisesti suurin huomio kohdistui liiton 50-vuotisjuhlapäivään, joka kuvasti TSL:n keskeistä osuutta työväenliikkeessä ja laajemmin koko yhteiskunnallisessa sivistystyössä. Myös liiton opintojärjestöjen toimeenpanemat maakunnalliset 50-vuotisjuhlatilaisuudet onnistuivat hyvin. Muun työväenliikkeen piirissä saadun arvostuksen lisäksi voidaan TSL:n joukkotiedotusvälineiltä saamaa julkisuutta pitää liiton kannalta erittäin myönteisenä seikkana.

Koko työväenliikkeen juhlapäiväksi muodostui myös valtakunnallisen työväentalomuseon vihkiminen Riihimäellä lokakuussa. TSL:n aloitteesta toteutunut museohanke voidaan nähdä kunnianosoituksena niitä työväenliikkeen toimipaikkoja kohtaan, jossa myös TSL:n vaalimaa opinto- ja kulttuuritoimintaa on pääasiassa harjoitettu.

Kaikkein merkittävintä vuoden toiminnassa on kuitenkin ollut opintotyön jatkuva lisääntyminen. V. 1969 aikana on erityisesti ammattiyhdistysliikkeen piirissä tapahtunut suurta opintotoiminnan kasvua. Syksyllä valmistunut «Ammattiyhdistystiedon perusteet»-kurssi on saanut osakseen aivan poikkeuksellisen opiskeluvilkkauden. Kurssia on tähän mennessä painettu jo 9 000 kpl. Työkautena 1968 – 69 liittoon ilmoittautui uusi ennätysmäärä opintokerhoja eli kaikkiaan 2 674, missä oli lisäystä edelliseen vuoteen 465 kerhoa. Valtion-apuun oikeuttavien kerhojen määrä nousi 2 080:een, mikä merkitsi 222 kerhon lisäystä. Syksyllä 1969 alkaneen työkauden kuluessa kerhotoiminnan kasvu on edelleen selvästi jatkunut.

Kevätkaudella 1969 liiton ja sen opintojärjestöjen toimesta järjestettiin 12 opinto-ohjaajien viikonloppukurssia, joilla oli kaikkiaan lähes 300 osanottajaa. Näin on laajamittainen ohjaajakoulutus saatu käyntiin. Sen myönteinen vaikutus on tullut kerhotoiminnan lisäyksenä ja kehittymisenä jo näkyviin.

Toimintavuoden aikana liitto järjesti yksin tai yhdessä jäsenjärjestöjensä kanssa kuusi seminaaria: Jatkuvan kasvatuksen seminaarin, Työväenliikkeen radio- ja tv-seminaarin, Lapsi ja työväenliike-seminaarin, kouluseminaarin, historianopettajien seminaarin sekä lehti-miesten kulttuuriseminaarin.

Liiton juhlovuoteen liittyy myös runsasta julkaisutoimintaa. Prof. Väinö Voionmaan elämäkertatoimikunnan toimittamana ja Tammen kustantamana ilmestyi Voionmaan syntymän 100-vuotispäiväksi laaja elämäkertateos. Liiton 50-vuotispäivänä ilmestyi niinikään Tammen kustantamana pääjohtaja R. H. Oittisen puhe- ja kirjoituskokoelma «Tehtäviä ja tavoitteita työväenliikkeen saralla», minkä teoksen liiton asettama toimikunta oli valmistuttanut. Heinäkuussa järjestettyjen Merimiesten kulttuuripäivien edellä ilmestyi «Meri-miehet-laivat» niminen merimiesten runoantologia, jonka liitto yhdessä Suomen Merimies-Unionin kanssa toimitti. Laajaa yleistä huomiota saivat osakseen liiton tuottamat kaksi LP-äänilevyä «Taistojen tiellä» ja «Työväenlauluja», jotka Scandia-musiikin kustantamana ilmestyivät joulukuussa.

Kotkassa heinäkuussa järjestetyt Merimiesten kulttuuripäivät jatkoivat Jätkän kulttuuripäivien aloittamaa toimintaa. Päivien ohjelmaan liittyi monia merimiesten elämää, työolosuhteita ja harrastustoimintaa käsitteleviä tilaisuuksia. Sanoma- ja aikakauslehdistön sekä radion ja television toimesta Merimiesten kulttuuripäivät saivat suurta julkisuutta.

Liitto osallistui myös TSL:n Jyväskylän seudun opintojärjestön helmikuussa järjestämään «Jyväskylän Talvi»-kulttuuriviikkoon. Kesäkuussa liitto oli osallisena Suomen Puunjalostusteollisuuden-työntekijäin Liiton retkeily- ja kulttuuripäivillä Lappeenrannassa, missä liiton järjestämänä pidettiin radio-televisiopolitiikan keskustelutilaisuus.

Liiton järjestöllinen kehitys on ollut suotuisa. Liiton jäsenjärjestöjen lukumäärä on edelleen kasvanut. Annamattiyhdistysliikkeen cheyeytymisen myötä liiton toimintaedellytykset ovat kasvaneet ja parantuneet. Uuden opintojärjestön perustaminen Helsinkiin helmikuussa poisti pääkaupungissa vallinneen välitilan. Useiden muiden opintojärjestöjen perustamistoimet on niinikään aloitettu.

Siitä huolimatta, ettei yhteiskunnan tukea järjestömuotoiselle kansansivistystyölle vielääkään saatu tuntuvammin korotetuksi, voitiin liiton toiminnan rahoittaminen kertomusvuoden aikana hoitaa aikaisempia vuosia paremmin. Tähän ovat vaikuttaneet ennen kaikkea jäsenjärjestöjen päätös liiton jäsenmaksujen korottamisesta sekä juhlovuoden aikana saadut verraten runsaat lahjoitustulot. Toiminnan kasvu on tarjonnut mahdollisuuksia myös muun rahoituksen hankkimiseen. Liitto on ottanut vastaan kuopiolaisen peltiseppä Heikki Hakkaraisen testamenttaaman asunto-osakkeen.

Juhlavuoden lukuisten tapahtumien ja tehtävien taustalla on toimikunnan asettama työryhmä valmistanut ehdotuksen TSL:n tehtäviä ja tavoitteita kartoittavaksi yleisohjelmaksi. «TSL:n tienviitat»-niminen ohjelmaluonnos valmistui juuri kertomusvuoden päättyessä. Siitä käytävä keskustelu tulee voimakkaasti sävyttämään Työväen Sivistysliiton toimintaa vuonna 1970.

Liiton kansainväliset kosketukset ovat toimintavuoden aikana jatkuneet vilkkaina. Liiton osuus pohjoismaisessa yhteistyössä on edelleen voimistunut. Yhdessä Ruotsin työväen sivistysliiton kanssa liitto on osallistunut Ruotsin suomalaisväestön toiminnan edistämiseen. Liiton edustajat ovat osallistuneet työväen sivistysliittojen federaation IFWEA:n seminaareihin ja kokouksiin. Federaation pääsihteeri osallistui TSL:n 50-vuotisjuhlille, joilla oli edustajia myös kaikista pohjoismaista sekä Neuvostoliiton Znanije-seurasta. Syksyllä oli liiton vieraana puolalainen kirjailija-kansanedustaja Leon Wantula, jolloin voitiin keskustella kulttuurivaihdon aloittamisesta Puolan kanssa.

Edellä pääpiirteissään kuvatus TSL:n 50-vuotisjuhlovuoden toiminnan tarkempi selostus käy ilmi jäljempänä. Työväen Sivistysliiton toimikunta lausuu lämpimät kiitokset kaikille niille, jotka ovat osallistuneet ja myötävaikuttaneet liittomme juhlovuoden viettoon ja liiton sen aikana kokemaan toiminnalliseen menestykseen.

Väinö Voionmaan syntymän 100-vuotismuisto

Työväen Sivistysliiton perustajan ja ensimmäisen puheenjohtajan professori Väinö Voionmaan syntymästä tuli helmikuun 12 päivänä 1969 kuluneeksi 100 vuotta. Merkkipäivänä järjestettiin lukuisten järjestöjen ja laitosten toimesta juhlatilaisuuksia, joissa Väinö Voionmaan laajalle yhteiskunnalliselle elämäntyölle osoitettiin kunnioittavaa huomiota.

Merkkipäivään mennessä ilmestyi Väinö Voionmaan elämäkertatoimikunnan toimittaja ja professori Aimo Halilan kirjoittamateos Väinö Voionmaasta. Elämäkertatoimikunnassa edustettuina olleet järjestöt järjestivät helmikuun 12 päivänä Helsingin Yliopiston pienessä luentosalissa Väinö Voionmaa-juhlan, jossa prof. Halila ja TSL:n puheenjohtaja Sakari Kiuru puhuivat. Jyväskylässä pidettiin samana päivänä Jyväskylän Talven tilaisuutena Väinö Voionmaa-juhla, jossa puhujina olivat maisteri Liisa Voionmaa ja TSL:n pääsihteeri Olavi Hurri. Tampereen kaupunki järjesti vastaanoton ja Tampereen yliopiston edessä olevalla Voionmaan muistomerkillä suoritettiin seppeleenlasku. Tampereella toimivan Väinö Voionmaa-seuran toimesta oli lisäksi esitelmätilaisuus.

Väinö Voionmaan Säätiön hallitus osoitti kunnioitustaan säätiön perustajaa kohtaan päättämällä Väinö Voionmaan opiston laajentamisesta.

TSL:n 50-vuotispäivä

Viettäessään liiton perustamisen 50-vuotispäivää maanantaina syyskuun 1 päivänä 1969 joutui Työväen Sivistysliitto suuren huomautuksen ja tervehdyskäyntien kohteeksi. Kirjan ravintolassa järjestetyllä vastaanotolla kävi viiden tunnin aikana yhteensä 120 onnittelulähetystä, minkä lisäksi liitto sai vastaanottaa kymmeniä sähkö- ja adressitervehdyksiä.

Esittäessään liitolle opetusministeriön onnittelut opetusministeri Johannes Virolainen lausui mm:

«Työväen Sivistysliiton 50-vuotisjuhla on huomattava vapaan sivistystyön merkkipaalu. Jo viisikymmentä vuotta sitten osattiin työväestön piirissä arvostaa tiedon merkitystä sekä yhteiskunnallisessa työssä että yksilön kehittäjänä. Tämän juhlivan järjestön vaiheet ovat moninaiset. Epäilemättä voimme sanoa, että tämä järjestö on osaltaan

Neuvostoliiton Znanije (Tieto) -seuran edustajat ovat saapuneet onnittelemaan 50 vuotiasta Työväen Sivistysliittoa. Pääsihteeri Olavi Hurri tervehtii Znanije-seuran 1 varapuheenjohtajaa prof. Juri Fischevskiä.

Kirjailija Väinö Linna puhuu Työväen Sivistysliiton 50-vuotisjuhlassa.

vaikuttanut suomalaiseen yhteiskuntaan voimakkaasti. Monet Työväen Sivistysliiton toimintaan vaikuttaneet henkilöt ovat suorittaneet ansiokkaita tekoja suomalaisen yhteiskuntamme kehittämiseksi. Ehkä kaikkein merkittävintä on se, että järjestö on tänään elinvoimainen. Työväen Sivistysliiton rohkea suuntautuminen tulevaisuuteen on tärkeää. Vapaan sivistystyön tarve, ennen kaikkea aikuiskasvatuksen tehtävät, ovat korostuneesti olleet viime aikoina esillä ja muodostavat 1970-luvulla keskeisen kulttuuri- ja koulupoliittisen työkentän yhteiskunnassamme. Juuri aikuiskasvatuksen osalta tarvitaan ilmeisesti yhteiskunnan ja vapaiden sivistystyöjärjestöjen entistä tiiviimpää yhteistyötä. Toivon, että kehitys tässä suhteessa on suotuisaa.»

Iltapäivällä pidetylle juhlalounaalle osallistuivat liiton toimikunnan ja henkilökunnan ohella 50-vuotisjuhlan ulkomaiset vieraat, eräi-

Pääjohtaja R. H. Oittinen vastaanottaa liiton puheenjohtajalta Sakari Kiurulta ensimmäisen kappaleen kirjastaan »Tehtäviä ja tavoitteita«

den kotimaisten järjestöjen edustajat sekä liiton entiset puheenjohtajat Yrjö Kallinen ja R. H. Oittinen sekä entiset pääsihteerit Pekka Railo ja Arvi Hautamäki. Tilaisuudessa liiton edustajat luovuttivat R. H. Oittiselle hänen puheistaan ja kirjoituksistaan kootun teoksen «Tehtäviä ja tavoitteita työväenliikkeen saralla» ensimmäisen kappaleen.

50-vuotisjuhla pidettiin Helsingin työväentalon juhlasalissa, mikä täyttyi ääriään myöten juhlayleisöstä. Juhlassa puhuivat pääjohtaja R. H. Oittinen ja kirjailija Väinö Linna. Muussa ohjelmassa esiintyivät HTY:n puhallinyhtye, Reijo Frank, Erkki Ihalainen ja taiteilijaryhmä, joka esitti Lauri Siparin kirjoittaman «II tasavalta». Juhlan ohjasi Kaj Chydenius.

II Jäsenjärjestöt ja edustajisto

1. Jäsenjärjestöt ja edustajiston jäsenet

Kertomusvuoden aikana kuuluivat liittoon seuraavat jäsenjärjestöt ja niiden valitsemina edustajina (suluissa varaedustajina) liiton edustajistoon seuraavat henkilöt:

Suomen Sosialidemokraattinen Puolue: Pentti Lavén, Sinikka Luja, Yrjö Virtanen, Helvi Ollikainen, Helvi Saarinen ja Maunu Ihalainen (Jenny Johansson, Ossi Palenius, Keijo Hummelin, Aune Nevalainen, Matti Mansikka ja Risto Sänkiaho);

Kulutusosuuskuntien Keskusliitto: Pekka Alenius, Ulla-Brita Dickman, Seppo Haapanen, Terho Hänninen, Meeri Ilola, Raija Itkonen, Martti Kallinen, Sakari Kiuru, Kalevi Koskivirta, Pekka Kuoppala, Eeva Manninen, Teppo Meriluoto, Antti Moisio, Veikko Oittinen, Onni Peltonen, Sanelma Saari, Viljo Ripatti, Erkki Salonen, Leo Wilkman, Armi Toivanen, Pertti Tuominen, Aarne Varheenmaa, Pentti Viita, Kaisa Metso, Aune Katainen, Erkki Kettunen, Kimmo Koukkari, Sinikka Salonen, Raimo Raita ja Helvi Saarni (Tauno Sademies, Teuvo Lindström, Aune Lundqvist, Irja Muikku ja Liisa Rantala);

Finlands Svenska Arbetarförbund: Martin Fager;

Työväen Urheiluliitto: Oiva Hurme ja Outi Nurni;

Suomen Työväen Musiikkiliitto: Oiva Hildén (Veikko Viitanen);

Sosialidemokraattinen Naisliitto: Irja Salmela (Laila Lindbergh);

Suomen Sosialidemokraattinen Nuorisoliitto: Juhani Mattila (Arjo Söderblom);

Työväen Näyttämöiden Liitto: Veikko Kanerva (Eini Nenonen);

Suomen Kirjatyöntekijäin liitto: Pauli Nieminen ja Veera Hokkanen (Aarne Koskinen);

Suomen Sosialidemokraattinen Raittiussliitto: Risto Keskinen ja Rauha Livo;

Työväen Akatemian Kannatusosakeyhtiö: Urpu Vihavainen (Ensio Kotiranta);

Liiketyöntekijäin liitto: Aarre Happonen ja Ebba Keskinen (Aarno Peltokoski ja Matti Puumalainen);

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö: Veli Lehtinen, Helvi Raatikainen, Vieno Hämäläinen, Irene Vähätalo, Sakari Montonen, Risto Laakkonen, Kaarlo Hautakangas, Aimo Parrila, Mauno Ahonen, Simo Elomaa, Olavi Pohjola, Viljo Kuukkanen, Teuvo Honkanen ja Hilarius Brask (Aino Peltonen, Toivo Jahn, Matti Puranen, Tauno Kolari, Margit Elovaara, Kai Ritala, Aarne Etelä ja Marja-Leena Seppälä);

Paperiteollisuudentyöntekijäin Liitto: Unto Luhtasaari, Kaarina Kari ja Jouko Mäkelä (Pertti Viinanen, Pekka Aro ja Orvo Heikkilä);

Suomen Työläisliitto: Alli Vilhonen ja Vieno Björkman;

Muurarien Liitto: Niilo Ahava (Urho Kilpinen);

Suomen Metallityöväen Liitto: Sulo Maanonen, Antti Heikkilä, Pentti Kymensalo ja Pekka Heinonen (Kimmo Kevätsalo, Veikko Mäntyniemi, Aaro Peuraniemi ja Aimo Heikkinen);

Suomen kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liitto: Eugen Kaukolampi, Eila Järvi ja Onni Löf (Eero Merikangas, Unto Rantanen ja Jouni Riskilä);

Suomen Puunjalostusteollisuustyöntekijäin liitto: Pirkko Meriluoto ja Niilo Lindsten (Toivo Rekola ja Reino Survonnen);

Suomen Rautatieläisten liitto: Veikko Behm ja Raimo Lindell (Eino Marttinen ja Arvi Tahvanainen);

Suomen Sosialidemokraattinen Sanomalehtimiesliitto: Erkki Wiksten (Tuulikko Alkio);

Suomen Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen liitto: Laina Lattunen (Pauli Nieminen);

Suomen Vaatelustyöläisten liitto: Annikki Toivonen (Anneli Kuiva-

nen); Työväen Akatemian Toveriliitto: Elina Vuohio (Risto Keskinen);

Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan liitto: Sinikka Pohja (Aili Lindh);

Suomen Veturimiesten liitto: Raimo Pölönen (Esko Kangas);

Suomen Lasi- ja Posliinityöväen liitto: Risto Sainio (Erkki Rintama);

Väinö Voionmaan Säätiö: Arvi Hautamäki;

Suomen Maaseututyöväen liitto: Eino Hyttinen, ja Raimo Lindlöf (Sulo V. Lehtinen ja Juhani Hietanen);

Suomen Merimies-Unioni: Berndt Johansson ja Pekka Kinnari (Arvo Heiniö ja Robert Herdin);

Valtion Virkailijain liitto: Helmi Kääpä (Unto Kivekäs);

Suomen Kiinteistötyöntekijäin liitto: Alvar Lankila (Esko Mauno);

Kristillisten Sosialidemokraattien liitto: Paavo Alanen (Elma Jaatinen);

Suomen Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto: Emil U. Rautiainen (Arvi Lähteenmäki);

Suomen Pienviljelijäin liitto: Paavo Vihavainen (Salli Hantunen);

Finlands Svenska Socialdemokratiska Ungdomsklubbars Centralkommitté: Ole Lindberg (Hannu Laakso);

Postiliitto: Yrjö Löytönen (Elis Aikio);

Kutoma- ja Neuletyöväen liitto: Heikki Salmi (Aune Alkia);

Suomen Tekstiililaitosmiesten liitto: Matti Hyvönen (Orvo Pantti);

Satamatyöntekijäin liitto: Jorma Lehtinen (Taisto Tiihonen);

Sosialidemokraattisen Nuorison Keskusliitto: Matti J. Laine ja Lauri Sivonen (Terttu Tuomi ja Marita Tapaninen);

Nuorten Kotkain Keskusliitto: Ilpo Rossi (Tenho Tuomainen);

Työväen- ja Pienviljelijäin Sosialidemokraattinen liitto: Teuvo Olli ja Aarne Selin (Kalevi Lehtonen ja Tauno O. Huotari);

Pohjolan Opiston Toveriliitto: Edvin Mattila (Pirkko Pienimäki);

Ammattiyhdistysopiston Toveriliitto: Greta Bäckman (Tauno Nissinen);

Työväen Urheiluseurojen Keskusliitto: Pertti Hyvönen ja Martti Heiskanen (Jorma Raatikainen ja Matti Suoniemi);

Auto- ja Kuljetustyöväen liitto: Usko T. Salonen (Aarre Lindqvist);

Puutyöväenliitto: Eeva Hakala ja Eino Sailas (Viljo Ronkainen ja Veikko Pääkkönen);

Teräs-, Kaivos- ja Konepajatyöväen ammattiliitto: Esko Honkavaara (Martti Tynkkynen);

Nahka- ja Kumialojen ammattiliitto: Gunnar Koivunen (Martti Kivimäki);

Suomen Ammattijärjestö: Olavi Järvelä, Svea Degerman, Kerttu Muhonen, Anja Karppanen, Mauno Alppinen ja Ari Kekkinen (Kalevi Sadeluoto, Raija Nykyri, Eila Punkka, Taina Mononen ja Pertti T. Hyvönen);

Suomen Sähköalantyöntekijäin Liitto: Arvo H. Kreivilä ja Veijo Paavola (Eino Halonen ja Einari Kurvinen);

Yleis- ja erikoisalojen ammattiliitto: Mauno Aikio ja Vieno Suutari (Leo Uotila ja Keijo Tuukkanen);

Teollisuuden korjaamo- ja voimalaitostyöväen liitto: Taisto Teräs (Erkki Forsman);

Rautatieläisten Ammattiyhdistysten liitto: Veikko Aalto;

Toimittajaliitto: Sulo Kivinen (Kai Niini);

Tekstiilityöväen liitto: Siiri Saarinen ja Rauha Neuvonen (Anja Asikainen ja Alpo Käkälä);

Väinö Voionmaan Opiston Toveriliitto: Heikki Silvonen;

Varhaisnuorisoliitto Haukat: Pirkko Harju (Kalevi Hotanen);

Eläkkeensaajien Keskusliitto: T. J. Puumalainen (Pekka Railo);

Tiemiesten ammattiliitto: Edwin Kolsi (Tauno Leinonen);

Sosialidemokraattisen Opiskelijanuorison Keskusliitto: Seppo Väisänen (Pertti Hynynen);

Suomen Siviili- ja Asevelvollisuusinvaliidien liitto: Lauri Hagman ja Pauli Kuusela;

Mielisairaanhoidtajain liitto: Pasi Virtanen (Väinö Arvola);

Kotien Puolesta Keskusliitto: Ester Kivi (Margit Loiske);

Kunnallis- ja sairaala-alojen työntekijäin liitto: Oiva Mättö (Kalevi Lehtonen);

Kasvatustyöntekijäin Sosialidemokraattinen Yhdistys: Aarre Salonen;

Suomen Jalometallityöntekijäin liitto: Erkki Pakkanen (Alpo Vaahtera);

Työväen Shakkiliitto: Mauno Laisaari (Ilmari Loikkanen);

Suomen Elintarviketyöläisten liitto: Göta Lampila (Toivo Rautio);

Suomen Elokuva-kerhojen Liitto.

Kaikkiaan kuului liittoon 71 jäsenjärjestöä, jotka yhteensä ovat tilittäneet jäsenmaksuja 1 553 902 jäseneltä.

2. Edustajiston kokous

Edustajistolla oli kertomusvuoden aikana yksi kokous; liiton sääntömääräinen vuosikokous, joka pidettiin huhtikuun 23 päivänä.

Vuosikokouksessa tehdyistä päätöksistä mainittakoon:

1) Hyväksyttiin liiton toimikunnan laatima kertomus vuoden 1968 toiminnasta.

2) Hyväksyttiin liiton tilikertomus kalenterivuodelta 1968, vahvistettiin tilinpäätös ja myönnettiin tilivelvollisille vastuuvapaus.

3) Hyväksyttiin liiton toimikunnan laatima ehdotus liiton työohjelmaksi 1969.

Työohjelman käsittelyn yhteydessä hyväksyttiin edustajiston kokouksen julkilausuma »Aikuiskasvatuksen keinoin sivistykselliseen tasa-arvoon».

4) Käsiteltiin liiton toimikunnan laatima ehdotus liiton eläkesäännöksi ja päätettiin palauttaa eläkesääntöehdotus takaisin toimikunnalle sekä kehottaa toimikuntaa tekemään korjattu ehdotus uuteen käsittelyyn.

5) Hyväksyttiin liiton toimikunnan laatima ehdotus liiton talousarvioksi vuodeksi 1969 ja siihen liittyvä toimikunnan esitys, että liiton jäsenmaksun suuruudeksi määrätään 8 penniä henkilöjäseneltä, kuitenkin vähintään 70 mk jäsenjärjestöä kohden.

6) Liiton puheenjohtajaksi vuosiksi 1969—70 valittiin Sakari Kiuru.

7) Liiton toimikuntaan vuosiksi 1969—70 valittiin seuraavat henkilöt: Keijo Näsi, Veikko Oittinen, Meeri Kalavainen, Martti Pöysälä, Helvi Raatikainen, Arne Laurila, Ahti Fredriksson, Unto Niemi, Eugen Kaukolampi, Jaakko Kuusela, Matti Suhonen ja Kimmo Kevätsalo.

8) Liiton tilintarkastajiksi vuosiksi 1969—70 valittiin Kalevi Koskivirta ja Paavo Friman, varalle Pekka Alenius ja Kerttu Muhonen.

9) Liiton uusiksi jäsenjärjestöiksi hyväksyttiin Suomen Elintarviketyöläisten Liitto r.y. ja Suomen Elokuva-kerhojen Liitto r.y.

Vuosikokouksen avauksen yhteydessä liiton puheenjohtaja Sakari Kiuru puhui aiheesta »Sivistyksellinen tasa-arvo» ja kokous päättyi Kalevi Sorsan esitelämään »Riittääkö demokratia».

III Liiton johto, toimihenkilöt ja toimisto

Liiton toimikuntaan kuuluivat koko vuoden *Sakari Kiuru* puheenjohtajana, *Ahti Fredriksson*, *Meeri Kalavainen*, *Eugen Kaukolampi*, *Jaakko Kuusela*, *Arne Laurila*, *Unto Niemi*, *Keijo Näsi*, *Veikko Oittinen*, *Martti Pöysälä*, *Helvi Raatikainen*, ja *Matti Suhonen*, 23.4. asti *Uno Nokelainen* ja 23.4. lähtien *Kimmo Kevätsalo*. Liiton varapu-

heenjohtajina ovat olleet *Helvi Raatikainen* ja *Unto Niemi*. Toimikunnan työvaliokuntaan ovat kuuluneet *Sakari Kiuru*, *Unto Niemi*, *Helvi Raatikainen*, *Keijo Näsi*, *Veikko Oittinen* ja *Martti Pöysälä*.

Toimikunta on vuoden kuluessa pitänyt 12 kokousta, joihin jäsenet ovat osallistuneet seuraavasti: *Sakari Kiuru* 12, *Jaakko Kuusela* 10, *Veikko Oittinen* 10, *Meeri Kalavainen* 8, *Eugen Kaukolampi* 8, *Martti Pöysälä* 8, *Matti Suhonen* 8, *Arne Laurila* 7, *Unto Niemi* 7, *Kimmo Kevätsalo* 6, *Ahti Fredriksson* 5, *Keijo Näsi* 4, *Helvi Raatikainen* 3, ja *Uno Nokelainen* 1 kertaa.

Toimikunnan kokouksissa tekemistä päätöksistä mainittakoon:

1) Toimikunta antoi 7.3. lausunnon lahjoitusten verovapaudesta, Lausunnossa esitettiin liiton kannanotto siitä epäoikeudenmukaisuudesta, joka lahjoitusten verovapauden palauttamisessa on kohdistettu nuoriso- ja aikuiskasvatustyötä tekeviin yhteisöihin.

2) Toimikunta jätti 9.12. sisäasiainministeriölle kirjelmän, joka koskee kunnallislain 4 §:n muuttamista.

Liiton pääsihteerinä ja toiminnanjohtajana on ollut *Olavi Hurri*, opintojohtajana *Jussi Pikkusaari*, opintosihteerinä *Pentti Järvinen* ja *Lassi Ahtiainen*, kulttuurisihteerinä *Aimo Kairamo*, järjestösihteerinä *Paavo Niemi*, Aikamerkki-lehden toimittajana *Niilo Johansson*, taloudenhoitajana ja toimistopäällikkönä *Seppo Berg* ja ruotsinkielisen sihteeristön sihteerinä *Jarl Nordman*. Väliaikaisesti palkattuna Radio- ja tv-toimikunnan sihteerinä on 15.11.—31.12. välisenä aikana ollut *Simo Ojanen*.

Opintoneuvojina ovat toimineet *Sulo Hentula*, *Anni Vallanti* ja *Kerttu Värn*. Toimitsija *Eino Skants* on 28.10.—31.12. toiminut Metsämiesten siirtokirjaston tehtävissä.

Kassanhoitajana ja kirjanpitäjänä on ollut *Bertta Latvala*, kirjeopiston hoitajana *Kirsti Kaukolampi*, opintokerhoasiain hoitajana *Irene Koski*, kanslistina *Xenia Parros*, konekirjoittajana *Anneli Jalo*, konttoristeina *Eila Lahtinen* ja *Anna-Liisa Hurri*, konttoristina ja puhelinkeskuksen hoitajana *Sointu Seppänen*, toimistoharjoittelijana *Eeva Savolainen* ja lähettinä *Marja Kari*.

IV Opintokerhotoiminta

1. Opintokerhot 1968—69

Kaikkiaan oli toimintakautena 2 674 (edellisenä vuotena 2 205) opintokerhoa. Opiskelijoista oli 49,1 % miehiä ja 50,9 % naisia. Opintokerhojen jäsenluku oli keskimäärin 14.

Eri läänien kesken jakautuivat opintokerhot seuraavasti:

	Kerhoja
Ahvenanmaan lääni	8
Uudenmaan »	674
Turun ja Porin »	504
Hämeen »	417
Kymen »	325
Mikkelin »	142
Kuopion »	87
Pohjois-Karjalan »	68
Keski-Suomen »	188
Vaasan	103
Oulun	96
Lapin »	62
Kaikkiaan	2 674

Maalaiskuntien ja kaupunki- ja kauppalakuntien keskinäistä osuutta verrattaessa jakautuivat kerhot siten, että 2 130 kerhoa toimi kaupunkikunnissa ja 544 kerhoa maalaiskunnissa.

Niiden *järjestöjen* mukaan, joiden alaisina tai yhteydessä kerhot toimivat jakautuivat kerhot seuraavasti:

	Opintokerhoja 1968-69 (1967-68)	
SAK ja sen alaiset liitot	492	190
Sos.dem. Puolue	453	488
Sos.dem. Naisten Keskusliitto	292	252
Sos.dem. Nuorison Keskusliitto	279	238
Työväen ja Pienviljelijäin Sos.-dem. liitto	144	85
Kauppalaivaston huoltoneuvosto ja Merimies-Unioni	125	54
SAJ ja sen alaiset liitot	119	169
Sos.dem. Naisliitto	86	67
Nuorten Kotkain Keskusliitto	85	95
Sos.dem. Nuorisoliitto	76	54
Kulutusosuuskuntien Keskusliitto	59	115
Eläkkeensaajien Keskusliitto	58	22
Suomen Työväen Musiikkiliitto	54	60
Varhaisnuorisojärjestö Haukat	47	26
Suomen Elokuva-kerhojen liitto	41	—
Työväen Urheiluliitto	38	30
Opintojärjestöt	23	23
Kotien Puolesta Keskusliitto	21	11
Suomen Siviili- ja asevelvollisuusinvalidien liitto	20	7
Sos.dem. Raittiusliitto	12	11
Työväen Näyttämöiden Liitto	10	10
Työväen Urheiluseurojen Keskusliitto	7	9
Itsenäiset opintokerhot	16	9
Ruotsinkielisen sihteeristön kerhot	50	33
Muita kerhoja	67	147
Yhteensä	2 674	2 205

2. Opintokerhojen valtionapu

Opetusministeriö määräsi työkaudeksi 1968—69 valtionavun enimmäismääräksi 65 markkaa kerhoa kohden. Liiton opintokerhoista 2 080 valtionavun täyttäneitä kerhoa sai valtionapua yhteensä 130 958 markkaa. Näissä kerhoissa oli 29 292 jäsentä ja kerhot pitivät yhteensä 29 659 opintokokousta.

Valtionapuo-pintokerhot jakautuivat *lääneittäin*:

	Opiskelijoita			
	Kerhoja	Miehiä	Naisia	Yhteensä
Ahvenanmaan	3	22	3	25
Uudenmaan	500	5 186	5 221	10 407
Turun ja Porin	423	2 495	1 896	4 391
Hämeen	329	2 039	2 212	4 251
Kymen	285	1 083	2 100	3 183
Mikkelin	114	672	631	1 303
Kuopion	59	287	440	727
Pohjois-Karjalan	39	296	259	555
Keski-Suomen	139	884	898	1 782
Vaasan	81	443	407	850
Oulun	61	688	603	1 291
Lapin	47	283	244	527
Yhteensä	2 080	14 378	14 914	29 292

Järjestöittäin jakautuivat valtionapuo-pintokerhot seuraavasti:

	Opiskelijoita				
	1968-69	(1967-68)	Miehiä	Naisia	Yhteensä
SAK ja sen alaiset liitot	376	157	1 959	1 822	3 781
Sos.dem. Puolue	375	414	2 783	943	3 726
Sos.dem. Naisten Keskusliitto ..	273	237	28	2 734	2 762
Sos.dem. Nuorison Keskusliitto ..	171	197	1 075	605	1 680
Työväen ja Pienviljelijäin Sos. dem. liitto	107	68	671	357	1 028
Nuorten Kotkain Keskusliitto ...	81	68	444	410	854
Kauppalaivaston huoltoneuvosto ja Merimies-Unioni	78	40	514	66	580
Sos.dem. Naisliitto	73	64	12	685	697
Sos.dem. Nuorisoliitto	65	48	367	232	599
Suomen Työväen Musiikkiliitto ..	54	53	373	265	638

	1968-69	(1967-68)	Opiskelijoita		
			Miehiä	Naisia	Yhteensä
SAJ ja sen alaiset liitot	51	133	159	199	358
Eläkkeensaajien Keskusliitto ...	49	17	604	813	1 417
Kulutusosuuskuntien Keskusl. ...	40	88	98	334	432
Suomen Elokuva-kerhojen liitto ..	37	—	3 655	3 618	7 273
Varhaisnuorisojärjestö Haukat ...	34	24	127	102	229
Työväen Urheiluliitto	29	28	171	115	286
Kotien Puolesta Keskusliitto	21	9	574	707	1 281
Opintojärjestöt	18	22	96	51	147
Sos.dem. Raittiusliitto	12	9	30	82	112
Suomen Siviili- ja Asevelvolli- suusinvalidien liitto	9	6	67	90	157
Työväen Näyttämöiden Liitto ...	8	9	45	46	91
Työväen Urheiluseurojen Keskus- liitto	6	8	22	66	88
Itsenäiset opintokerhot	12	5	49	109	158
Ruotsinkielisen sihteeristön opin- tokerhot	50	33	243	80	323
Muut	51	121	212	383	595
Yhteensä	2 080	1 858	14 378	14 914	29 292

Valtionapuopintokerhot opiskelivat seuraavia *aineita*:

	1968-69	1967-68
Poliittiset kysymykset	569	478
Harrastetoiminta	265	244
Muut yhteiskunnalliset kysymykset	239	256
Järjestötoiminta	197	203
Ammattiyhdistystoiminta ja työelämä	181	121
Vieraat kielet	121	79
Suomen kieli ja kirjallisuus	114	141
Osuustoiminta, kuluttajakasvatus ja kansantalous	67	42
Työväenliikkeen ja sosialismin historia	67	56
Taide	46	17
Kansainväliset kysymykset	27	26
Matematiikka ja tekniikka	16	21
Valmistavat kurssit	6	8
Muut aineet	165	166
Yhteensä	2 080	1 858

V TSL:n kirjeopisto

Vuoden 1969 aikana TSL:n kirjeopistossa opiskeli 931 yksinopiskelijaa (v. 1968 919) ja 1 261 (v. 1968 1 045) opintokerhoa, joissa oli jäseniä yhteensä 10 761 (9 602, joten kirjeopiston johdolla opiskelevia on ollut kaikkiaan 11 692 (10 520)).

Opiskelunsa aloitti toimintavuotena 809 opintokerhoa ja 421 yksinopiskelijaa ja todistuksen loppuun suorittamastaan kurssista sai 358 opintokerhoa ja 112 yksinopiskelijaa.

Seuraavassa kerhot ja yksinopiskelijat opintoaineiden mukaan ryhmiteltyinä.

Aine	Kerhot				Yksinopiskelijat			Yhteensä opiskelijoita
	Lukumäärä	Jäseniä	Aloitettanut	Lopettanut	Lukumäärä	Aloitettanut	Lopettanut	
<i>Ammattiyhdistystoiminta ja työelämä</i>								
Ammattiyhdistystiedon perusteet ...	378	3 190	378	—	37	37	—	3 227
Työmaaluottamusmiehen tehtävässään ..	46	431	36	16	128	90	23	559
Uudistuva ammattiyhdistysliike	60	493	39	33	60	37	17	553
Työterveys ja työturvallisuus	49	341	42	40	13	2	2	354
Työlainsäädäntö	38	321	10	20	31	9	6	352
Minä ja muut työyhteisössä	25	223	17	17	4	1	3	227
Työntekijä ja yritysdemokratia	25	209	11	11	7	4	1	216
Ammattiyhdistystieto	7	55	—	4	4	—	2	59
Sosiaalivakuutus	6	53	6	1	4	4	1	57
	634	5 316	539	142	288	184	55	5 604
<i>Järjestötoiminta</i>								
Järjestötehtävien peruskurssi	50	491	24	22	24	8	3	515
Sihteerin tehtävät	28	261	16	15	65	24	1	326
Puheenjohtajan tehtävät	27	251	16	5	49	10	3	300
Kirjanpito	14	110	6	1	63	21	6	173
Toimiva nuoriso — SNK	12	117	2	1	—	—	—	117
Miten nykyajan yhdistys toimii	12	96	2	7	—	—	—	96
Sosiaalidemokraattinen naisliike	8	87	2	3	—	—	—	87
Järjestömiesten tiedottajana	8	61	2	1	16	7	1	77
SDR-nuoret	4	38	1	2	—	—	—	38
Työn Nuorten peruskurssi	1	8	1	—	—	—	—	8
Varhaisnuorten ohjaajain kirjukurssi ..	1	6	—	—	—	—	—	6
	165	1 526	72	57	217	70	14	1 743
<i>Yhteiskunta</i>								
Kunnallislaki	22	222	7	10	4	1	—	226
Meidän kuntamme	22	214	9	9	1	—	—	215
Miten valtiolaivaamme ohjataan	18	172	12	13	2	2	1	174
Siirto	62	608	28	32	7	3	1	615

Aine	Kerhot				Yksinopiskelijat			Yhteensä opiskelijoita
	Lukumäärä	Jäseniä	Aloitettanut	Lopettanut	Lukumäärä	Aloitettanut	Lopettanut	
Siirto	62	608	28	32	7	3	1	615
Kunnan sosiaalihuolto	15	138	7	5	4	—	4	142
Keskustelemme sosiaalipolitiikasta ...	10	88	3	3	2	1	—	90
Sosialismi meidän vuosisadallamme ..	9	81	4	3	—	—	—	81
Toimivaan politiikkaan	8	71	—	5	2	2	—	73
Kunnallisverotus	8	69	—	4	2	—	1	71
Kunnallistalouden tietoa	5	43	2	1	2	—	—	45
Uuteen yhteiskuntaan	4	31	—	2	1	—	1	32
Ihmiskeskeiseen yhteiskuntaan	2	27	1	1	—	—	—	27
1970-lukua kohti	2	17	—	—	—	—	—	17
	125	1 173	45	56	20	6	7	1 193
<i>Muut yhteiskunnalliset aineet</i>								
Nainen ja yhteiskunta	37	317	37	7	1	1	1	318
Perhe ja yhteiskunta	27	237	17	16	3	1	1	240
Suomen kansantalous	4	27	4	1	4	2	1	31
Kansantalous - osat ja kokonaisuus ...	3	25	1	2	3	—	1	28
Aikuisopetuksen tehostaminen	2	20	—	1	—	—	—	20
Suomi maailmantaloudessa	1	16	1	—	—	—	—	16
Kasvatusoppia nuorten ohjaajille ...	1	5	—	—	—	—	—	5
	75	647	60	27	11	4	4	658
<i>Suomen kieli ja kirjallisuus</i>								
Suullisen esitystaidon perusteet	30	254	11	6	35	7	3	289
Suomen kieli	14	101	7	—	53	18	—	154
Puhetaito	10	79	4	3	9	2	1	88
Näyttelijätaidon kurssi	4	31	2	—	1	1	—	32
Suomalainen kaunokirjallisuus	4	31	2	—	—	—	—	31
Johdatus näytelmätaiteeseen	1	11	—	—	—	—	—	11
Suuri maailmankirjallisuus	—	—	—	—	1	—	—	1
	63	507	26	9	99	28	4	606

Aine	Kerhot				Yksinopiskelijat			Yhteensä opiskelijoita
	Lukumäärä	Jäseniä	Aloitettanut	Lopettanut	Lukumäärä	Aloitettanut	Lopettanut	
<i>Vieraat kielet</i>								
Englannin kieli	24	183	9	3	40	20	—	223
Ruotsin kielen alkeet	9	64	4	—	31	20	1	95
Ruotsin ruotsia	7	59	—	1	9	—	—	68
Venäjän kielen kurssi (TV)	1	9	1	—	25	23	—	34
Saksan kielen kurssit	3	15	2	1	10	9	2	25
Guten Tag	2	10	—	—	4	1	—	14
	46	340	16	5	119	73	3	459
<i>Osuustoiminta ja kuluttajakasvatus</i>								
Kuluttajataito	33	288	8	20	2	—	—	290
Laaduntarkkailu	5	52	1	4	1	—	—	53
Kuluttajakasvatus 60-luvulla	1	8	—	1	1	1	1	9
Kuluttaja kasvavassa kansantaloudessa	1	5	1	—	1	1	1	6
Kulutusosuustoiminnan periaatteet	—	—	—	—	2	1	2	2
	40	353	10	25	7	3	4	360
<i>Harrastotoiminta</i>								
Valokuvaus harrastuksena	11	107	3	2	5	1	1	112
Ohjelmatoiminta	8	87	1	3	5	1	—	92
Askartelun perusteet	7	54	5	—	1	1	—	55
Näppärät kädet punovat	4	25	—	2	1	1	—	26
	30	273	9	7	12	4	1	285

Aine	Kerhot				Yksinopiskelijat			Yhteensä opiskelijoita
	Lukumäärä	Jäseniä	Aloitettanut	Lopettanut	Lukumäärä	Aloitettanut	Lopettanut	
<i>Kansainvälisyys</i>								
Köyhä rikas maailma	9	82	5	6	—	—	—	82
Etäiset naapurimme	7	54	5	1	—	—	—	54
Tutustumme Intiaan ja sen oloihin ...	1	6	—	—	—	—	—	6
	17	142	10	7	—	—	—	142
<i>Valmistavat kurssit</i>								
Ammattiyhdistysopiston kesäkoulun valmistuskurssi	3	23	1	2	48	15	8	71
Tutustumme ammattiyhdistysliikkeen	4	26	—	1	9	3	3	35
Ammattiyhdistysopiston vuosikurssin valmistuskurssi	1	10	—	—	12	2	1	22
Työväen Akatemian valmistuskurssi	—	—	—	—	11	3	—	11
	8	59	1	3	80	23	12	139
<i>Matematiikka, luonnontiede, tekniikka</i>								
Laskento	7	55	4	1	51	14	5	106
Mittausoppi	2	15	—	1	2	1	—	17
Ystävämme atomi	1	7	—	—	—	—	—	7
	10	77	4	2	53	15	5	130
<i>Työväenliikkeen ja sosialismin historia</i>								
Nykyajan työväenliike	2	21	1	—	4	1	—	25
Tutustumme sosialismiin	3	21	1	2	2	1	—	23
Vuoden 1918 varjo Suomen valtioelämässä	2	21	1	1	—	—	—	21
Siirto	7	63	3	3	6	2	—	69

Aine	Kerhot				Yksinopiskelijat			Yhteensä opiskelijoita
	Lukumäärä	Jäseniä	Aloitettanut	Lopettanut	Lukumäärä	Aloitettanut	Lopettanut	
Siirto	7	63	3	3	6	2	—	69
Sosialismin aatehistoria	2	16	—	2	—	—	—	16
Suomen työväenliikkeen vaiheet	—	—	—	—	1	—	—	1
	9	79	3	5	7	2	—	86
<i>Taidekasvatus</i>								
Mitä elokuva on	1	6	1	—	1	1	—	7
Taidehistorian ääriiviivat	—	—	—	—	1	—	—	1
	1	6	1	—	2	1	—	8
<i>Muut aineet</i>								
Psykologia	23	119	6	9	14	7	2	133
Terveystenhoito työssä	8	80	3	—	1	—	1	81
Olen aikani nainen	5	48	2	2	1	1	—	49
Elämän maku	2	16	2	2	—	—	—	16
	38	263	13	13	16	8	3	279

Aine	Kerhot				Yksinopiskelijat			Yhteensä opiskelijoita
	Lukumäärä	Jäseniä	Aloitettanut	Lopettanut	Lukumäärä	Aloitettanut	Lopettanut	
<i>Yhteenveto</i>								
Ammattiyhdistystoiminta ja työelämä	634	5 316	539	142	288	184	55	5 604
Järjestötoiminta	165	1 526	72	57	217	70	14	1 743
Yhteiskunta	125	1 173	45	56	20	6	7	1 193
Muut yhteiskunnalliset aineet	75	647	60	27	11	4	4	658
Suomen kieli ja kirjallisuus	63	507	26	9	99	28	4	606
Vieraat kielet	46	340	16	5	119	73	3	459
Osuustoiminta ja kuluttajakasvatus ..	40	353	10	25	7	3	4	360
Harrastetoiminta	30	273	9	7	12	4	1	285
Kansainvälisyys	17	142	10	7	—	—	—	142
Valmistavat kurssit	8	59	1	3	80	23	12	139
Matematiikka, luonnontiede, tek- niikka	10	77	4	2	53	15	5	130
Työväenliikkeen ja sosialismin historia	9	79	3	5	7	2	—	86
Taidekasvatus	1	6	1	—	2	1	—	8
Muut aineet	38	263	13	13	16	8	3	279
	1 261	10 761	809	358	931	421	112	11 692

VI Kurssitoiminta

Kertomusvuoden aikana järjestettiin seuraavat keskuskurssit:

Kurssi:	Aika:	Paikka:	Osan- ottajia:	Luento- tunteja:	Opastus- ja ryh- mätyö- tunt.	Ohjaaja:
Radio- ja TV-seminaari (Radio- ja TV-toimikunta)	14.—15. 2.	Jyväskylä	75	12	10	Olavi Hurri Aimo Kairamo
Jatkuvan kasvatuksen seminaari	16.—18. 4.	Tyrväntö Petäys	31	7	7	Olavi Hurri Jussi Pikkusaari
Politiikka ja elokuva (Työväen elokuvatoimikunta)	30.5.—1.6.	Tampere	57	8	14	Inkeri Lius Pentti Järvinen Tauno Malmberg
Kuvataide tänään (Työväen kuvataidetoimikunta)	20.—26.7.	Kiljava	25	25	24	Olli Valkonen Xenia Parros
Pohjoismainen kurssi (ABF:s svenska sekretariat)	3.—9.8.	Karjaa	27	14	22	Jarl Nordman
Historian, yhteiskuntaopin ja taloustiedon opettajien kurssi (Hist.-yhteisk.op. ja taloustiet. opettajat)	19.—21.8.	Ylöjärvi	35	12	18	Raili Tähtinen Jussi Pikkusaari
Lapsi ja työväenliike-seminaari (Nuoret Kotkat Keskusl.)	21.—22.8.	Kauniainen	25	8	8	Ilpo Rossi Aimo Kairamo
Kuvataidematkakurssi (Työväen kuvataidetoimikunta)	17.—31.8.	Wien-Praha-Ber- liinit-Dresden	25	25	45	Timo Vuorikoski Xenia Parros
Opintosihteerikurssi (KTV)	4.—6.9.	Karjaa	26	5	4	Eugen Kaukolampi Pentti Järvinen
Opintosihteerikurssi (Paperiteollisuustyöv. liitto)	17.—18.9.	Kiljava	30	5	4	Unto Luhtasaari Pentti Järvinen
Opintosihteerikurssi (Rautatieläisten liitto)	27.—28.9.	Kiljava	22	5	4	Veikko Behm Pentti Järvinen
Kuvataidematkakurssi (Työväen kuvataidetoimikunta)	17.—20.10.	Tukholma	25	6	8	Antti Neuvonen Xenia Parros
Lehtimiesseminaari (SSSL)	1.—2.11.	Pajulahti	22	9	12	Erkki Wiksten Aimo Kairamo
Opintosihteerikurssi (Metallityöväenliitto)	8.—9.11.	Kiljava	22	5	4	Pekka Heinonen Pentti Järvinen
Eläkkeensaajien kurssi (Eläkkeensaajien Keskusliitto)	10.—13.11.	Roihuvuori Helsinki	28	7	22	Anni Vallanti
Kuvataidematkakurssi (Työväen kuvataidetoimikunta)	21.—24.11.	Tukholma	18	6	8	Olli Valkonen Xenia Parros
Yhteensä 16 keskuskurssit			493	159	214	

Keskuskurssien lisäksi järjestettiin 14 alueelliset kurssit, joilla yhteensä oli 334 osanottajaa, 48 luento- ja 42 opastus-ryhmätyö ym. tuntia, 1 paikalliset kurssit, joilla oli 20 osanottajaa, 3 luento- ja 7 opastustuntia ja 38 opintopäivät, joilla oli 1 237 osanottajaa, 78 luento- ja 82 opastus- ja ryhmätyötuntia.

Vuoden aikana järjestettiin täten kaikkiaan 31 kurssit (edellisenä vuotena 33) ja 38 opintopäivät (34), joilla yhteensä oli 2 092 (1 948) osanottajaa, 288 luento- ja 345 opastus- ja ryhmätyötuntia.

2. Neuvontatyö

Liiton opintoneuvojat ja sihteerit ovat vuoden aikana tehneet lukuisia matkoja, joilla he ovat luennoineet, antaneet opintoneuvontaa, perustaneet kerhoja ja ohjanneet kurseja. Lisäksi he ovat käyneet jäsenjärjestöjen tilaisuuksissa ja avustaneet jäsenjärjestöjen kursseilla. Järjestösihteerit Paavo Niemen työ on pääasiallisesti keskittynyt liiton paikallisosastojen toiminnan järjestämiseen ja tehostamiseen. Opintoneuvoja Kerttu Värn on neuvontatyönsä ohessa hoitanut TSL:n Metsämiesten siirtokirjastoa ja opintoneuvoja Sulo Hentula on osan vuodesta hoitanut työväentalomuseon asioita ja Merimiesten kulttuuripäivien järjestelyä.

VII Valtion luentovaroilla järjestetty luentotoiminta

Luentovarojen käyttö

Valtion tulo- ja menoarvioon vuodeksi 1969 kansantajuista tieteellistä luentotoimintaa varten otetusta määrärahasta sai Työväen Sivistysliitto käytettäväkseen 7 100 markkaa, josta 6 450 markkaa suomenkieliseen ja 650 markkaa ruotsinkieliseen toimintaan. Suomenkieliseen toimintaan myönnetystä määrärahasta liitto myönsi 27 kursilla pidetyistä 102 luennosta korvauksia 4 635 markkaa ja matkakuluista 1 873,70 markkaa eli yhteensä 6 518,70 markkaa. Luentopalkkio oli 20:55 markkaa luennolta. Kuulijoita luennoilla oli yhteensä 5 672 ja luentoja kohden keskimäärin 55,6.

Luentojen jakautuminen lääneittäin

Lääni	Kurssien luku	Luentojen luku	Luentoja kurssia kohden	Kuulijoiden Kaikkiaan	Luentoja kohden
Uudenmaan	8	33	4,1	1 575	47,7
Turun ja Porin	1	2	2,0	80	40,0
Hämeen	5	16	3,2	537	33,5
Kymen	2	6	3,0	280	46,6
Keski-Suomen	2	22	11,0	1 473	66,9
Kuopion	1	1	1,0	142	142,0
Mikkelin	2	8	4,0	1 100	142,5
Vaasan	1	3	3,0	102	34,0
Pohjois-Karjalan	1	2	2,0	42	21,0
Oulun	2	4	2,0	230	57,5
Kuvataidematkakursseilla ...	2	5	2,5	111	22,5
Koko maa	27	102	3,7	5 672	55,6
(Edellisenä vuotena)	(54)	(145)	(2,8)	(4 234)	(29,1)

Avustusten jakautuminen lääneittäin

Lääni	Luentopalkkiot mk	Matkakulut mk	Kaikkiaan mk	Luentoja kohden mk	Kuulijaa kohden mk
Uudenmaan	1 290,—	80,—	1 370,—	41,50	0,87
Turun ja Porin	110,—	36,—	146,—	73,—	1,80
Hämeen	700,—	738,90	1 438,90	89,91	2,68
Kymen	260,—	135,—	395,—	65,80	1,41
Keski-Suomen	1 325,—	339,80	1 664,80	75,67	1,13
Kuopion	50,—	144,—	194,—	194,—	1,36
Mikkelin	350,—	112,—	462,—	57,75	0,40
Vaasan	100,—	126,—	226,—	75,30	2,22
Pohjois-Karjalan	60,—	14,20	74,20	37,10	1,76
Oulun	190,—	147,80	337,80	84,45	1,50
Kuvataidematkakurssit	200,—	—	200,—	40,—	1,80
Koko maa	4 635,—	1 873,70	6 508,70	63,80	1,05
(Edellisenä vuotena) ...	(5 905,—)	(958,66)	(6 863,66)	(47,33)	(1,62)

Luentopalkkiot koko maassa luentoja kohden 45,44 (edellisenä vuotena 40,72) markkaa ja matkakulut luentoja kohden koko maassa 18,36 (6,61) markkaa.

Luentojen aiheet

Sosialismi ja työväenliike	24	luentoa
Kuvataide	16	»
Sosiologia	12	»
Kirjallisuus, teatteri ja esitystaito	11	»
Koulukysymykset	8	»
Elokuvakasvatus	8	»
Musiikki	6	»
Terveys	5	»
Kansansivistystyö	4	»
Kasvatus ja psykologia	3	»
Kansantalous ja sosiaalipolitiikka	2	»
Kunnalliset kysymykset	2	»
Yhteiskunnallinen tieto	1	»

Luentoja yhteensä 102

Luennoitsijat

Ruusala, Raili, yhteiskuntat. lis.	8	luentoa
Valkonen, Olli, fil.maist.	6	»
Kuparinen, Marjatta, fil.maist.	4	»
Vallanti, Anni, opintoneuvoja	4	»
Elo, Aarre, toimituspäällikkö	3	»
Jarva, Risto, elokuvaohjaaja	3	»
Sinisalo, Soili, hum.kand.	3	»
Uotila, Leo, sihteeri	3	»
Vallgren, Seppo, toimittaja	3	»
Vuorikoski, Timo, fil.maist.	3	»
Heino, Raimo, kuvanveistäjä	2	»
Helenius, Ralf, valtiot.tri	2	»
Itälä, Jaakko, valtiot.maist.	2	»
Jatkola, Tapani, ylijoht.	2	»
Järvinen, Pentti, valtiot.kand.	2	»
Kaipainen, Osmo, lääket.lis.	2	»
Kallinen, Yrjö, opetusneuvos	2	»
Ketonen, Olavi, rakennustarkastaja	2	»
Korvenheimo, Pekka, valtiot.maist.	2	»
Gronov, Pekka, toimittaja	2	»
Lehtokoski, Rakel, rouva	2	»
Liinamaa, Keijo, varatuomari	2	»
Liukkonen, Väinö, fil.maist.	2	»

Nevalainen, Väinö H., toimitsija	2	luentoa
Niemi, Paaavo, järjestösihteeri	2	»
Niinivaara, Seppo, fil.maist.	2	»
Ojala, Olli, tri	2	»
Paasio, Pertti, yhteiskuntat. kand.	2	»
Saksanen, Mauno, kapellimestari	2	»
Salo, Arvo, kansanedustaja	2	»
Savtschenko, Modest, toimittaja	2	»
Sorsa, Kalevi, yhteiskuntat.kand.	2	»
Sovijärvi, Sampo, fil.maist.	2	»
Sumu, Ilkka, valtiot.kand.	2	»
Säilä, Sirkka-Liisa, opiskelija	2	»
Äärynen, Erkki, fil.maist.	2	»
Ahlroos, Arvo, tv-toimittaja	1	»
Alanen, Aulis, yhteiskuntat.tri.	1	»
Breilin, Reino, kansanedustaja'.....	1	»
Anttila, Pentti, maist.	1	»
Lehtinen, Veli, yhteiskuntat.maist.	1	»
Rantanen, Irja, valtiot.maist.	1	»
Rossi, Ilpo, sihteeri	1	»
Ruohonen, Rauha, rouva	1	»
Sänkiäho, Risto, apul.professori	1	»
Tuomioja, Erkki, opiskelija	1	»

Luentoja yhteensä 102

Luennoitsijoita yhteensä 46.

VIII Työväen kuvataidetoimikunta

Työväen kuvataidetoimikuntaan ovat vuoden 1969 aikana kuuluneet seuraavat henkilöt: taidemaalari *Mauri Favén* puheenjohtajana, kanslisti *Xenia Parros* sihteerinä ja jäsenenä kulttuurisihteeri *Aimo Kairamo*, liiton toimikunnan valitsemina valtiot.lis. *Eliel Söderlund* ja taidemaalari *Mauri Heinonen*, Taidemaalari liiton valitsemina taidemaalari *Sven Grönvall* ja *Heikki Alitalo*, Suomen kuvanveistäjäliiton valitsemina kuvanveistäjät *Viljo Savikurki* ja *Antti Neuvonen* ja Suomen Taidegraafikoitten valitsemina taidegraafikot *Yrjö Könni* ja *Toimi Kiviharju*.

Toimikunnan varapuheenjohtajana on ollut *Olli Valkonen*. Toimikunta on vuoden kuluessa pitänyt 4 kokousta ja toimikunnan työvaliokunta ja tilapäiset työjaostot 7 kokousta.

Toimikunta tekee taidevalistustyötä luentotilaisuuksien, kurssien, näyttelyissäkäyntien, kerho- ja neuvontatyön välityksellä. Työtä on tehty tunnetuksi ja tilaisuuksista tiedotettu sanomalehtien, kierto- kirjeitten ja lentolehtisten avulla.

Taideluentotilaisuuksia ja näyttelyissäkäyntejä järjestettiin neljällä eri paikkakunnalla, kaikkiaan 8 tilaisuutta, joissa osanottajien yhteismäärä oli 480 henkeä.

Kesällä 1969 järjestettiin seuraavat kurssit:

Peruskurssi »Kuvataide tänään» 20.—26.7. Kiljavalla Ay-opistolla. Kurssin osanottajamäärä oli 25 henkeä ja ohjaajina olivat fil.maist. Olli Valkonen ja TKT:n sihteeri Xenia Parros. Luennoitsijoina kursilla olivat maist. Olli Valkonen, hum.kand. Soili Sinisalo, maist. Seppo Niinivaara, toim. Markku Valkonen, taidemaalari Olavi Lanu, kuvanveistäjä Raimo Heino, toimittaja Jaani Viherluoto ja taidemaalari Mauri Favén. Kaikkiaan oli kursilla 25 luento- ja 24 ryhmätyö-, käynti- ym. työtuntia.

Jatkokurssi järjestettiin matkakurssina Keski-Eurooppaan 17.—31.8. Matkan reittinä oli Wien—Praha—Itä-Berliini—Länsi-Berliini—Dresden—München. Matkakurssilla oli 25 osanottajaa ja ohjaajina olivat fil.maist. Timo Vuorikoski ja TKT:n sihteeri Xenia Parros. Opiskelun kohteena olivat taidekokoelmat, monumenttitaide sekä vanha ja uusi arkkitehtuuri. Kaikkina varsinaisina työpäivinä, joita oli kymmenen, käytettiin 7—8 tuntia taiteen tutkimiseen ja luentojen kuuntelemiseen.

Syyskautena 1969 toimikunta järjesti kaksi kuvataideviikonloppumatkaa Tukholmaan. Molempien näiden kurssien majapaikkana Tukholmassa oli Hässelbyn linna. Toinen matka oli 17.—20. lokakuuta. Matkan ohjaajina olivat kuvanveistäjä Antti Neuvonen ja TKT:n sihteeri. Osanottajien määrä oli 25 ja käynti- ja tutustumiskohteita 6 taidekokoelmaa ja -näyttelyä.

Toinen matka tehtiin 21.—24. marraskuuta. Ohjaajina olivat maist. Olli Valkonen ja TKT:n sihteeri. Osanottajien määrä oli 18 ja käyntikohteita 6.

Joulukuun 10. päivänä arvottiin TKT:n kannatusjäsenten kesken 29 taideteosta, joista yksi pienoisveistos (Viljo Savikurki: Mustalais-tyttö) ja yksi öljymaalauk (Heikki Alitalo: Tuulinen päivä) ja loput grafiikkaa. Lisäksi arvottiin 3 taidekirjaa, joten voittojen määrä oli yhteensä 32. Arvontahetkellä oli jäsenten määrä 692.

Toimintansa rahoittamiseksi Työväen kuvataide-toimikunta sai opetusministeriöltä 6 500 markan apurahan ja Suomalais-ruotsalaiselta Kulttuurirahastolta Tukholman matkojen järjestämiseksi 2 000 markkaa.

IX Työväen elokuvatoimikunta

Työväen elokuvatoimikuntaan ovat vuoden 1969 aikana kuuluneet toimittaja *Martti Savo* puheenjohtajana, kansanedustaja *Arvo Salo* varapuheenjohtajana ja jäsenenä elokuvaohjaaja *Erik Blomberg*, tarkastaja *Paavo Kivi*, peltiseppä *Raimo Kilpinen*, toimittaja *Inkeri Lius*, valtiot.kand. *Jeja-Pekka Roos*, fil.maisteri *Risto Hannula*, filmipäällikkö *Pentti Pajukallio*, toimittaja *Pekka Ahlroth* ja toimittaja *Mikael Fränti*. Valtiot.kand. *Pentti Järvinen*, joka on toiminut sihteerinä syyskokoukseen 25.11.1969 asti, on edustanut Työväen Sivistysliittoa. Syyskokouksesta lähtien sihteerinä on ollut Inkeri Lius.

Toimikunta on pitänyt 5 kokousta. Lisäksi Kinolehden ja Filmi-hullun yhdistämistä ja elokuvakurssia valmistelevat työvaliokunnat ovat kokoontuneet useita kertoja. Työvaliokunnan kokouksista ei ole pidetty pöytäkirjaa.

Työväen elokuvatoimikunnan toiminnan edellytyksinä ovat olleet Työväen Sivistysliiton ja opetusministeriön myöntämät varat. Toimikunnan budjetti päättyi 5 941,11 markkaan, josta valtion osuus oli 2 500 markkaa.

Toimikunta järjesti 13. kerran elokuvakurssin, joka pidettiin 30.5.—1.6.1969 Tampereella. Osanottajina oli runsaasti Suomen elokuvakerhojen liiton jäseniä. Kurssilla oli yhteensä 57 henkeä. Luennoitsijoina olivat fil.maisteri Margaretha Starck, joka selvitti Yleisradion tutkimuksia väkivallan näkemisen vaikutuksista varsinkin lapsiin ja nuoriin, hum.kand. Mikko Pyhälä luennoi aiheesta »Elokuva ja televisio pakkosyöttäjinä», fil.lis. Jerker A. Eriksson selvitti miten valmiita dokumenttelokuvia on leikattu eri aikoina eri tarpeita varten, tri Veikko Pietilä esitelmöi aiheesta »Yksipuolinen ja monipuolinen kommunikaatio» sekä joukkotiedotusvälineistä yleensä, toimittaja Martti Savo puhui aiheesta »Ajankohtaista elokuvapolitiikassa». Kurssilla esiteltiin 3 teemaan »Politiikka ja elokuva» liittyvää 35 mm:n filmiä ja 10 kaitafilmiä.

TSL:n alainen Hämeenlinnan opintopiiri on opiskellut elokuvaa kirjallisenä materiaalinaan TSL:n elokuvakurssi.

Koska elokuvaus on ollut varakkaan kansanosan harrastusta, toimikunta on koettanut löytää mahdollisuuksia viedä kaitafilmi-harrastusta myös työväen keskuuteen näin laajentaen suuria ilmaisumahdollisuuksia sisältävää kaitafilmi-harrastusta käsittämään entistä laajempia piirejä. Hämeenlinnan opintopiirin jäsen Pentti Tili on valmistanut kuvallisen synopsiksen, jota sihteeri on suositellut Taljalle edelleen kehitettäväksi filmatisointia varten.

Kiljavan ammattiyhdistysopiston filmipiiri, johon kuuluu 15 henkeä, aloitti toimintansa marraskuun alussa 1969. Piirin ohjaajana on ollut sihteeri Inkeri Lius. Ay-opiston filmipiiri on tutustunut elokuva-

historiaan pääpiirteittäin, katsonut ulkomaiden lähetystöistä saata-
vissa olevia uusimpia lyhytkuvia, keskustellut filmeistä omassa pii-
rissään ja suunnitellut opiston toimintaa koskevaa filmisynopsista,
joka muokataan käsikirjoitukseksi ja filmiksi kevätkaudella. Kuvaaja
Raimo Hartzell selvitti filmipiirille kameramiehen tehtäviä sekä tele-
visiofilmiä että teatterissa esitettävää filmiä kuvattaessa.

Toimikunta valitsi Risto Hannulan ja Jeja-Pekka Roosin valmista-
maan TSL:n elokuva-arvostelijapalkinnon säännöt. Toimikunnan va-
litsema palkintolautakunta, johon kuuluivat fil.lis. Jerker A. Eriksson,
valt.kand. Klaus Mäkelä ja fil.kand. Matti Salo valitsivat elokuvasta
kirjoittavista henkilöistä palkinnon saajaksi Sakari Toiviaisen. Pal-
kintoon liittyi 1 000 markan rahapalkinto.

Toimikunta kiinnitti vuonna 1969 erityisesti huomiota elokuvapoli-
tiikkaan, jonka toteuttamiseksi tehtiin useita päätöksiä. Nämä pää-
tökset pannaan täytäntöön toimikaudella 1970.

Toimittaja Pekka Ahlroth valmisti 3-sivuisen muistion Filmikama-
rin julkaisun Kinolehden ja Filmihullu-lehden yhdistämiseksi tarkoi-
tuksena toiminnan tehostuminen ja säännöllisyys sekä kustannusten
pienentäminen kummankin lehden osalta. TSL on osallistunut yhtenä
kolmen muun yhdistyksen kanssa Filmihullun julkaisemiseen. Kum-
matkaan lehden osapuolet eivät kuitenkaan olleet kiinnostuneet yh-
distämisestä ja hanke raukesi.

Elokuvatoimikunnan jäsenet ovat osoittaneet suurta kiinnostusta
työtään kohtaan ja toimikunnalla on useita toteuttamiskelpoisia suun-
nitelmia elokuvakasvatustyön tehostamiseksi työväen keskuudessa.

X Sivistystyö metsä- ja uittotyömailla

TSL:n Metsämiesten siirtokirjasto

Työväen Sivistysliiton metsämiesten siirtokirjasto on vuodesta 1949
lähtien ollut metsätyöntekijäin erikoiskirjastona ja saavutti kerto-
musvuoden aikana 20 vuoden iän. Kirjaston toiminta on kuluneena
vuotena ollut vilkasta ja sen tehokkuus on jatkuvasti lisääntynyt
kirjastoauton ansiosta.

Siirtokirjaston johtokuntaan ovat kuuluneet seuraavat henkilöt:
puheenjohtajana pääsihteeri *Olavi Hurri* 23/11 asti ja siitä lähtien
S. Maaseututyöväenliiton sihteeri *Juhani Hietanen*, varapuheenjo-
htajana metsänhoitaja *Tauno Simonen* ja muina jäseninä opintoneuvoja
Sulo Hentula, toimitusjohtaja *Taisto Siimes*, kirjailija *Väinö Karihi-*
tala, rehtori *Reino Pienimäki* 23/11 asti ja siitä lähtien rehtori *Markku*
Säiniö ja päätoimittaja *Kaarlo Haapanen*. Johtokunnan sihteerinä on
alkuvuodesta toiminut opintoneuvoja *Kerttu Värn* ja 23/11 lähtien

opintoneuvoja *Sulo Hentula*. Johtokunta on vuoden aikana kokoon-
tunut 3 kertaa. Kirjaston käytännöllisestä toiminnasta on sovittu
Helsingissä olevan työvaliokunnan kesken. Tähän työvaliokuntaan
kuuluvat *Juhani Hietanen*, *Tauno Simonen* ja *Sulo Hentula*.

Kirjaston keskuspaikkana on jatkuvasti Pohjolan Opisto Hauki-
putaalla, joka on myös siirtokirjastoauton matkojen alku- ja pääte-
kohtana.

Kirjastonhoitajana on toiminut opintoneuvoja *Kerttu Värn*, joka
on tehnyt kirjastotoiminnan ohjaus- ja järjestelymatkoja, huolehti-
nut kirjakaappien kunnostamisesta ja muusta kirjastoon liittyvästä
käytännöllisestä työstä. Kirjastotyössä on ollut mukana myös opin-
toneuvoja *Sulo Hentula* tehden matkoja savotoille ja toimien alku-
vuoden kirjaston autonkuljettajana. Lokakuun 28. päivästä lähtien
on kirjastoautonkuljettajana ollut toimitsija *Eino Skants*.

Pohjois-Karjalaan, Pohjois-Suomeen ja Koillismaahan on tehty
lukuisia kirjasto- ja neuvontamatkoja. Näitä matkoja ovat kirjaston-
hoitajan lisäksi suorittaneet *Sulo Hentula* ja *Eino Skants*. Kirjasto-
asiain hoidon lisäksi asianomaiset ovat tehneet opintotyötä metsä-
miesten keskuudessa luennoiden, kursseja pitäen ja opintokerhoja
perustaen.

Kertomusvuoden päättyessä siirtokirjastossa oli yhteensä 9 456
(edellisenä vuotena 8 910) teosta. Kirjastokaappien kokonaismäärä
on 239. TVH:n työmailla on 13 kirjastokaappia. Kirjastokeskuksen
ja kirjastoauton kautta suoritettiin n. 200 kirjastokaapin vaihtoa.
Kaappien vaihtoa suoritetaan lisäksi runsaasti saman hankintapiirin
tai työnantajan työkohteissa.

Toimintavuoden aikana kirjasto sai valtionavustusta 22 000 mark-
kaa. Metsämiesten Säätiöltä kirjasto sai 2 000 markkaa ja eri kunnilta
avustuksina seuraavasti: Enon kunta 50 markkaa, Ilomantsin kunta
250 markkaa, Juvan kunta 200 markkaa, Kontiolahden kunta 100
markkaa, Kolarin kunta 100 markkaa, Kuusamon kunta 50 markkaa,
Sallan kunta 50 markkaa, Taivalkosken kunta 100 markkaa ja Vuoli-
joen kunta 50 markkaa, yhteensä 950 markkaa. Lisäksi on lahjoituk-
sia saatu: S. Maaseututyöväen liitolta 1 000 markkaa, Puunjalostus-
teollisuuden Työnantajaliitolta 500 markkaa, Työeläkelaitosten lii-
tolta 100 markkaa, Sos.-dem. puolueelta 300 mk, Metsämiesten sää-
tiöltä 500 mk ja Metsäalan Työeläkekassalta 300 markkaa.

Kirjaston taloutta on hoitanut Työväen Sivistysliitto.

TSL:n Metsämiesten siirtokirjaston 20-vuotispäiväjuhla vietettiin
23.11. Pohjolan opistossa. Juhlaesitelmän piti maist. *Jukka*
Eenilä puhuen jätkäperinteen tallentamisesta ja luonteesta. Tilai-
suudessa oli läsnä useita metsämiesten työnantajien ja työntekijäjä-
jestöjen edustajia ja runsaasti muuta yleisöä. Juhlan yhteydessä siir-
tokirjasto sai vastaanottaa 1 900 markan lahjoitukset.

S.Maaseututyöväen liiton ja Pohjois-Karjalan Metsämieskodin Kannatusyhdistyksen toimesta järjestettiin Lieksassa 1.11. Metsätyömiesten kulttuuripäivä, johon myös Työväen Sivistysliitto osallistui. Ohjelmassa oli keskustelutilaisuus metsätyöntekijäin terveydestä ja kulttuurijuhla, jossa TSL:n pääsihteeri *Olavi Hurri* puhui aiheesta metsätyömiehet ja kulttuuri.

Muu sivistystyö metsä- ja uittotyömailla

Metsä- ja uittotyömailla järjestettävää sivistystyötä varten vuodeksi 1969 osoitetusta määrärahasta sai Työväen Sivistysliitto käytettäväkseen 4 200 markkaa. Varat on käytetty metsätyömiesten keskuudessa suoritettuun kurssi- luento- ja opintoneuvontatoimintaan. Työtä ovat tehneet opintoneuvojat *Kerttu Värn* ja *Sulo Hentula* ja toimitsija *Eino Skants*. Haukiputaalla Pohjolan Opistossa järjestettiin 22.—23.11. metsämiesten luottamusmiesseminaari ja tämän lisäksi on järjestetty useita opintopäiviä.

XI TSL:n ruotsinkielinen sihteeristö

TSL:n ruotsinkielisen sihteeristön (ABF:n svenska sekretariat) toimikuntaan ovat kuuluneet *Lars Lindeman* puheenjohtajana 24.4. asti ja siitä lähtien *Ulf Sundqvist* ja toimikunnan muina jäseninä *Ahti Fredriksson*, *Harry Lindgren* koko vuoden, *Börje Bärlund*, *Henrik Westman*, *Ralf Helenius*, *Johan Bargum* ja *Margareta Starck* 24.4. asti ja siitä lähtien *Pekka Alenius*, *Nancy Lökfors*, *Antti Moisio*, *Jan Furstenborg* ja *Risto Laakkonen*. Toimikunta on vuoden kuluessa pitänyt 10 kokousta. Sihteerinä on ollut *Jarl Nordman*.

Ruotsinkielisiä opintokerhoja on valtionapuopintokerhoina toiminut 50 kerhoa. Kerhot ovat opiskelleet kirjallisuutta, kunnallistietoa, sosialipolitiikkaa ja työväenliikettä.

Pohjoismainen kurssi »Tal -och debatteknik» järjestettiin 2.—9. päivänä elokuuta Karjaan Myllylammella. Kurssille osallistui 26 henkeä, joista 9 ruotsalaista ja 2 norjalaista. Kurssilla oli 14 luento- ja 22 ryhmätyötuntia. Ohjaajana oli *Jarl Nordman*.

Lisäksi järjestettiin 7 muut kurssit, joiden yhteinen osanottajamäärä oli 220 henkeä. Lukuunottamatta mainittuja kursseja on järjestetty luentopäiviä ja sihteeri on tehnyt lukuisia matkoja luennoiden ja opintokerhoja perustaen.

Ruotsista on käynyt 4 eri ABF:n (Ruotsin työväen sivistysliitto) ryhmää Suomessa. Ruotsinkielinen sihteeristö on hoitanut näiden

ryhmien asioita antaen Suomea koskevaa informointia ja auttaen luento- ym. järjestelyissä. Näissä ryhmissä oli yhteensä n. 200 osanottajaa.

Sihteeri *Jarl Nordman* on myös tehnyt kolme Ruotsin matkaa. Lähinnä tämä on tapahtunut ABF:n paikallisjärjestöjen toimesta ja matkat ovat koskeneet Ruotsin suomalaisten opintotyön ohjaamista.

Ruotsinkielisen toiminnan taloudellisena pohjana on ollut sen valtiolta saamat määrärahat, joiden yhteismäärä v. 1969 oli 19 550 markkaa. Lisäksi on varoja kertynyt kuntien myöntämistä apurahoista 3 100 markkaa ja TSL:n jäsenjärjestöjen jäsenmaksuista 3 200 markkaa.

Ruotsalaiselta kulttuurirahastolta sihteeristö sai pohjoismaisen kurssin järjestämistä varten 3 000 markkaa ja Ruotsalais-suomalaiselta kulttuurirahastolta 3 000 markkaa muuta kurssitoimintaa varten. Sihteeristön kirjanpitoa on hoitanut *Xenia Parros*.

XII Työväen muistitiedon keruu

Työväen muistitietotoimikuntaan ovat vuoden 1969 aikana kuuluneet: puheenjohtajana dosentti *Matti Hako*, jäseninä professori *Erik Allardt*, kouluneuvos *Arvi Hautamäki*, pääsihteeri *Olavi Hurri*, maisteri *Sakari Kiuru*, filosofian tohtori *Mauno Koivisto*, professori *Matti Kuusi*, varatuomari *Eero Mattlar*, filosofian lisensiaatti *Matti Nieminen*, toimistopäällikkö *Uno Nokelainen*, maaherra *Kaarlo Pitsinki*, maisteri *Jaakko Rantanen*, maisteri *Erkki Salomaa* ja professori *Heikki Waris*.

Sihteerin tehtäviä on hoitanut maisteri *Heimo Huhtanen*.

Toimikunnan työvaliokuntaan ovat kuuluneet *Matti Hako*, *Arvi Hautamäki*, *Aimo Kairamo*, *Matti Nieminen*, *Erkki Salomaa* ja *Heimo Huhtanen*. Työväen muistitietotoimikunta tai sen työvaliokunta on vuoden aikana kokoontunut kolme kertaa.

Vuonna 1969 on jatkettu aikaisemmin aloitettuja keruutöitä. Päähuomio on kiintynyt »Tasavallan ensimmäisen vuosikymmenen» kysymyksiin, mutta myös muut tiedustelut ovat saaneet melkoisesti vastauksia.

Vuoden aikana tallennettiin muistitietoa 150 henkilöltä 4 000 sivua. Lisäksi on keruun yhteydessä saatu valokuvia, asiakirjoja ym. arkistoitavaa aineistoa Työväen Arkistoon. Kerääjäkunnan määrä on kasvanut edelleen ja käsittää nyt noin 650 nimeä.

Vuoden 1968 loppu- ja 1969 alkupuolen aikana keruuseen osallistuneiden kesken jaettiin palkinnot 13.12. Henkilökohtaisten pääpalkintojen saajat olivat: *Usko Salmi*, *Frans Juselius*, *Fanni Salonen*,

Urho Javanainen, Ida Tähtinen, Jalmari Lehtonen, Huugo Turunen, Marja Nikunen, Eeva-Liisa Orrainen ja Risto Voipio.

Lisäksi jaettiin noin 20 kirjapalkintoa.

Keruun vuositulos muodostuu pääosaltaan harrastelijakerääjien työstä. Lisäksi ovat Pulmu Manninen ja Heimo Huhtanen suorittaneet haastatteluja ja keruutyön neuvontaa.

Vuoden aikana ilmestyi »Työ tehty kourin jäntevin» keruuoppaan osittaisena uusintapainoksena tiedustelu »Työelämä ja työväenliike». Edelleen valmistui monisteena kysely »Tasavallan toinen vuosikymmen», jonka painaminen ja laajamittainen levitystyö siirtyi seuraavalle vuodelle.

Työväen muistitietotoimikunnan työhön läheisesti liittyvänä on mainittava Matti Hakon toimittaman kirjasen »Työväenliike kulttuuritekijänä» ilmestyi syksyllä 1969. Kirjasessa käsiteltiin työväen perinnepoliittikkaa, muistitiedon keruuta ja arkistointia. Sen toimittamiseen osallistui muiden muassa viisi Työväen muistitietotoimikunnan jäsentä.

Vuosien 1968—69 vaihteessa postitetun »Tallentajan» ohella on yhteyttä kerääjiin pidetty kirjeenvaihdon avulla. Muina propagandakeinoina on käytetty lehtikirjoittelua sekä keruuta koskevan aineiston jakelua. Myös eri järjestöjen tilaisuuksissa on tuotu esiin työväen muistitietokeruun merkitystä. Lisäksi järjestettiin Helsingissä maaliskuun 3. päivänä Työväen muistitietotoimikunnan, Työväen Sivistysliiton ja Kalevalaseuran toimesta työväenperinteen ilta. Keskustelua työväen perinteestä käytiin talvella 1969 myös yleisradion järjestämässä ohjelmassa. Perinnekeskustelua lehdistössä on ollut omiaan virittämään myös edellä mainittu teos »Työväenliike kulttuuritekijänä.» Teos otettaneen myös yliopistolliseksi kurssikirjaksi.

Myönteisenä asiana on todettava vuonna 1969 Suomen Sosialidemokraattisen puolueen puoluekokouksessa hyväksytty esitys työväenliikkeen historiallisen aineiston kokoamisesta ja säilyttämisestä, joka sisältää myös kannanoton työväen muistitiedon keruun tärkeydestä.

Työväen muistitietotoimikunnan Tampereen jaoston puheenjohtajana on toiminut maisteri Veikko O. Veilahti, sihteerinä vakuutustarkastaja Lauri Leiniö ja jäsenenä paikallisten järjestöjen sekä tiedemiespiirien edustajia.

Työväen muistitietotoimikunnan Helsingin jaoston puheenjohtajana on toiminut kunnallisneuvos Yrjö Rantala ja jäsenenä paikallisten järjestöjen ja tiedemiespiirien edustajia. Jaoston sihteerin tehtäviä on hoitanut valtiotieteiden ylioppilas Pulmu Manninen, joka samalla on toiminut vuoden alkupuolen ajan jaoston sekä Työväen muistitietotoimikunnan yhteisenä työntekijänä.

Muistitietotoimikunnan toiminnan rahoitus on tapahtunut pääasiassa valtiolta saadulla määrärahalla Työväen Sivistysliiton vasta-

nessa taloudenpidosta ja keruutyön vaatimista toimistotehtävistä. Valtionavun suuruus vuonna 1969 oli 22 000 markkaa.

XIII Työväenliikkeen radio- ja televisiotoimikunta

Vuoden 1967 tammikuussa muodostettuun Työväenliikkeen radio- ja televisiotoimikuntaan ovat kuuluneet puheenjohtajana kansanedustaja *Veikko Helle*, varapuheenjohtajana pääsihteeri *Olavi Hurri*, sihteerinä toimituspäällikkö *Juhani Lavén* 15.10. asti ja siitä lähtien valt.kand. *Simo Ojanen* ja muina jäseninä maisteri *Viljo K. Ripatti*, toimittaja *Väinö Montonen*, sihteeri *Svea Degerman*, rouva *Rakel Lehtokoski*, tied.s sihteeri *Lauri Sivonen*, sihteeri *Juhani Mattila* ja fil.lis. *Aarne Laurila* koko vuoden ja maist. *Erkki Raatikainen* 15.10. asti ja siitä lähtien tutkimussihteeri *Paavo Lipponen*.

Toimikunta on kokouksissaan käsitellyt työväenjärjestöjen asennoitumista Yleisradion toimintaan ja jätti 19.2. Yleisradion hallitonneuvostolle valmistamansa lausunnon Yleisradion PTS-suunnitelmista.

Toimikunta järjesti myös Radio- ja TV-seminaarin 14.—15.2. Jyväskylässä. Osanottajien määrä oli keskimäärin 75 ja työtunteja oli 22. Seminaarin ohjaajina olivat pääsihteeri Olavi Hurri ja kulttuurisihteeri Aimo Kairamo.

XIV Työväenliikkeen vapaa-aikapoliitiikan suunnittelukunta

Työväenliikkeen vapaa-aikapoliitiikan suunnittelukuntaan ovat kuuluneet yhteiskuntatiet.lis. *Raili Ruusala* puheenjohtajana, puheenjohtaja *Aarre Happonen*, varapuheenjohtajana, sihteerinä toiminnanjohtaja *Hannu Hämäläinen* ja muina jäseninä valistussihteeri *Eugen Kaukolampi*, toimitsija *Tuulikki Kannisto*, sihteeri *Ari Kekkinen*, sos.päällikkö *Antti Moisio*, osastopäällikkö *Unto Niemi*, toiminnanjohtaja *Teppo Lehtonen*, sihteeri *Pentti Kymensalo*, sihteeri *Martti Heiskanen*, toiminnanjohtaja *Pentti Sulonen* ja kulttuurisihteeri *Aimo Kairamo*.

Suunnittelukunnan keskeisin tehtävä on vuoden aikana ollut vaikuttaa valtiovaltaan vapaa-aikapoliittikka suunnittelevan komitean asettamiseksi. Sitä varten on käyty lehdistökampanjaa, jätetty valtioneuvostolle esityksiä ja oltu suoraan yhteydessä valtioneuvoston jäseniin. Vuoden lopussa asiassa ryhdyttiinkin toimenpiteisiin ja suunnittelukunta on jättänyt ministeri Linnamolle muistion asetettavan komitean tai toimikunnan tehtävän määrittelemisestä. Lisäksi suunnittelukunta on antanut julkisuuteen kannanoton virkistyskäyttöön soveltuvan maapohjan omistussuhteista.

XV Työväentalomuseon valtuuskunta

Syksyllä 1967 muodostetun Työväentalomuseon valtuuskunnan puheenjohtajana on toiminut SDP:n puheenjohtaja *Rafael Paasio*, varapuheenjohtajana pääjohtaja *R. H. Oittinen* ja jäseninä pääjohtaja *Jorma Jalava*, pääjohtaja *Eero Salovaara*, toimitusjohtaja *Kalervo Peitsalo*, toimitusjohtaja *Ilmari Lavonsalo*, toimitusjohtaja *Untamo Utrio*, kansanedustaja *Sylvi Siltanen*, kansanedustaja *Lyyli Aalto*, kansanedustaja *Väinö Vilponiemi* puoluesihtööri *Erkki Raatikainen* ja valtiot. kand. *Sakari Kiuru*.

Valtuuskunnan työvaliokunnan ovat muodostaneet puheenjohtajana sosiaalineuvos *Uuno Nurminen*, varapuheenjohtajana taloudenhoitaja *Pentti Ketola* ja jäseninä kouluneuvos *Arvi Hautamäki*, järjestötarkastaja *Vilho Lahti*, apul.os.päällikkö *T. J. Puumalainen*, pääsihteeri *Taimi Rinne-Virolainen* ja pääsihteeri *Olavi Hurri*.

Valtuuskunnan ja työvaliokunnan sihteerinä on toiminut kulttuuri-sihtööri *Aimo Kairamo*.

Museovaltuuskunta on vuoden aikana saanut aikaan työväentalomuseon Riihimäelle. Tammelan pitäjässä toimivan Teuron työväenyhdistyksen talo on siirretty Riihimäen kaupungin tarkoitukseen lahjoittamalle tontille ja museon vihkiäiset pidettiin 25.10. Koska museota sisustustyön keskeneräisyyden vuoksi ei kuitenkaan ole vielä avattu yleisölle ja työväentalomuseon valtuuskunnalle jatkuvasti riittää tehtävää, on liiton toimikunta päättänyt, että valtuuskunta toistaiseksi vielä jatkaa toimintaansa. Niinikään on asetettu Riihimäelle työvaliokunnan alaisena toimiva paikallinen hoitokunta.

XVI TSL:n Ay-toimikunta

Liitto nimesi v. 1968 toimikunnan, jonka tehtävänä on ay-liikkeen opintokerhotoiminnan laajentaminen. Tähän toimikuntaan ovat kuuluneet valistussihteeri *Eugen Kaukolampi* puheenjohtajana, järjestösihteeri *Keijo Näsi*, valtiot.kand. *Veli Lehtinen*, sihteeri *Unto Luhtasaari*, toimitsija *Pirkko Meriluoto*, järjestösihteeri *Pauli Nieminen*, toimitsija *Matti Puumalainen*, järjestösihteeri *Risto Sainio* ja toimitsija *Raimo Havasara*. Toimikunnan sihteerinä on ollut valtiot.kand. *Pentti Järvinen*.

Vuoden 1969 aikana toimikunta on laatinut suunnitelman ammattiyhdistysliikkeen paikallisen koulutustoiminnan kehittämiseksi ja kiinnittänyt erityistä huomiota opintosihteerio rganisation rakentamiseen. Vuoden alkupuoliskolla saatiin ammattiosastojen opintosihteerien määrä nousemaan 700 opintosihteeristä 1200 opintosihteriin.

Opintokautta 1969—70 varten tehtiin ammattiyhdistysliikkeen

paikallista koulutustoimintaa varten opintokampanja, jota varten toimitettiin «Ammattiyhdistystiedon perusteet»-kurssi, joka on huomattavasti lisännyt opiskeluaktiivisuutta ammattiosastoissa.

XVII Liiton paikallisosastot

Vuoden aikana perustettiin yksi uusi liiton paikallisosasto: TSL:n Helsingin opintojärjestö ja TSL:n Punkalaitumen seudun opintojärjestö lopetti toimintansa.

Vuoden päättyessä opintojärjestöjä oli täten toiminnassa kaikkiaan 46: TSL:n Alavuden opintojärjestö, TSL:n Espoon opintojärjestö, TSL:n Forssan opintojärjestö, TSL:n Haminan seudun opintojärjestö, TSL:n Harjavallan seudun opintojärjestö, TSL:n Hausjärven opintojärjestö, TSL:n Heinolan seudun opintojärjestö, TSL:n Helsingin opintojärjestö, TSL:n Hyvinkään opintojärjestö, TSL:n Hämeenlinnan seudun opintojärjestö, TSL:n Ilomantsin opintojärjestö, TSL:n Imatran opintojärjestö, TSL:n Janakkalan opintojärjestö, TSL:n Joensuun seudun opintojärjestö, TSL:n Joutsenon opintojärjestö, TSL:n Jyväskylän seudun opintojärjestö, TSL:n Kajaa nin seudun opintojärjestö, TSL:n Kemi-Tornion seudun opintojärjestö, TSL:n Keuruun seudun opintojärjestö, TSL:n Kokkolan opintojärjestö, TSL:n Korpilahden opintojärjestö, TSL:n Kotkan seudun opintojärjestö, TSL:n Kouvolan seudun opintojärjestö, TSL:n Kuopion opintojärjestö, TSL:n Kuusankosken opintojärjestö, TSL:n Lahden seudun opintojärjestö, TSL:n Lappeenrannan seudun opintojärjestö, TSL:n Lohjan opintojärjestö, TSL:n Mikkelin opintojärjestö, TSL:n Nurmijärven opintojärjestö, TSL:n Oulun seudun opintojärjestö, TSL:n Pielisen seudun opintojärjestö, TSL:n Pihtiputaan opintojärjestö, TSL:n Porin seudun opintojärjestö, TSL:n Riihimäen opintojärjestö, TSL:n Rovaniemen opintojärjestö, TSL:n Ruoveden opintojärjestö, TSL:n Salon opintojärjestö, TSL:n Savonlinnan ja Säämingin opintojärjestö, TSL:n Seinäjoen opintojärjestö, TSL:n Tampereen opintojärjestö, TSL:n Tohmajärven opintojärjestö, TSL:n Turun seudun opintojärjestö, TSL:n Vaasan opintojärjestö, TSL:n Varkauden opintojärjestö ja TSL:n Äänekosken opintojärjestö. TSL:n paikallisia sivistystyöjärjestöjä, jotka toimivat entisillä perusteilla on ollut 2: Nokian Työväen Sivistystyöjärjestö ja Uudenkaupungin työväen sivistystyöjärjestö. Paikallisosastojen lukumäärä on täten 48.

Opintojärjestöt järjestivät vuoden aikana 35 tiedotustilaisuutta, joihin yhteensä osallistui 744 henkilöä. Näissä tilaisuuksissa käsiteltiin opintokerhotyötä ja esiteltiin liiton uutta opintoaineistoa. Opintoneuvojen koulutuskursseja järjestettiin kahdet: Helsingissä Osuus-

kauppakoulussa 4.—5.5. ja Petäyksessä 13.—15.6. Yhteinen osanottajamäärä näillä kursseilla oli 46. Toukokuun 10.—11. päivänä järjestettiin Kiljavalla opintojärjestöjen edustajien neuvottelupäivät, joihin osallistui 72 henkeä.

Liiton täyttäessä 50 vuotta järjestivät opintojärjestöt Lahdessa, Kotkassa, Porissa ja Lappeenrannassa oman paikallisen juhlatilaisuuden.

XVIII Yhteistyö muiden järjestöjen ja laitosten kanssa

Työväen kulttuurijärjestöjen neuvottelukuntaan ovat kuuluneet Suomen Työväen Musiikkiliitosta *Oiva Hildén* ja *Veikko Viitanen*, Työväen Näyttämöiden liitosta *Eini Nenonen* ja *Kaarina Lampinen* ja Työväen Sivistysliitosta *Olavi Hurri* ja *Anni Vallanti*. Neuvottelukunnan työssä on jatkuvasti pyritty liittojen yhteistyön kehittämiseen. Toimikunta on edelleen suunnitellut järjestettävistä työväen-kulttuuripäivistä, jotka on päätetty pitää huhtikuussa 1970.

Liitto on Vapaan Sivistystyön Yhteistyöjärjestön jäsenjärjestönä osallistunut aktiivisesti vapaan kansansivistystyön yhteistoimintaan ja alan koulutuksen kehittämiseen.

Jyväskylässä toimeenpannun kulttuuriviikon «Jyväskylän talven» 9.—15.2. järjestelyihin liitto osallistui paikallisen opintojärjestön kanssa.

Liitto osallistui Lappeenrannassa 14.—15.6. pidettyjen SPL:n retkeily- ja kulttuuripäivien järjestelyyn radio- ja tv-ohjelmaa koskevan keskustelutilaisuuden osalta. Liiton pääsihteeri Olavi Hurri oli myös puhujana pääjuhlassa.

Suomen—Ruotsin kummikuntatoiminnan Keskusliiton kanssa liitto oli mukana järjestämässä 12-päiväistä kieliseminaaria Suomessa. Seminaariin osallistui 35 henkeä.

Liitto järjesti S.Merimies-Unionin ja Kauppalaivaston Huoltoneuvoston kanssa Merimiesten kulttuuripäivät Kotkassa 25.—27.7.

Liitto otti osaa Ay-opistossa elokuussa olleen yhteiskunnallisen kesälukion järjestämiseen yhdessä opiston kanssa.

Vuoden lopussa liitto erosi Suomen 4H-liitosta.

XIX Julkaisutoiminta

1. Aikamerkki

Työväen Sivistysliiton, Työväen Näyttämöiden Liiton ja Suomen Työväen Musiikkiliiton yhteinen äänenkannattaja AIKAMERKKI ilmestyi vuoden 1969 aikana 8 kertaa. Alkuvuoden painosmäärä oli

5 000 ja loppuvuoden 6 000 kpl. Lehden tilauslevikki oli vuoden lopussa 4 700 kpl, josta vapaakappaleita 650. Vapaakappaleina on lehteä jaettu liiton edustajiston ja eri toimikuntien jäsenille sekä jäsenjärjestöjen toimistoihin.

Aikamerkin toimitusneuvostoon ovat kuuluneet Sakari Kiuru (pj), Meeri Kalavainen, Kimmo Kevätsalo, Jaakko Kuusela, R. H. Oittinen, Kaarina Lampinen, Oiva Hildén ja Yrjö Koivumäki. Lehden päätoimittajana on ollut Olavi Hurri ja toimitussihteerinä Niilo Johansson.

2. Opaskirjaset, opintosuunnitelmat ja kirjekurssit

Vuoden 1969 aikana on opaskirjasia, mainoslehtisiä ja kerhopapereita uusittu ja niistä otettu uusia painoksia.

Uusia kirjekursseja ja opintosuunnitelmia ja uusia painoksia entisistä on ilmestynyt:

Taloudelliseen kansanvaltaan, 12 alustusta, 2 000 kpl.

Mitä elokuva on, 6 opetuskirjettä, 300 kpl.

Kohti uutta, 12 alustusta, 400 kpl.

Sosiaalivakuutus, 7 opetuskirjettä, 2 000 kpl.

Työmaaluottamusmies tehtävässään, 4 opetuskirjettä, 700 kpl.

Ruotsin kielen alkeet, 15 opetuskirjettä, 500 kpl.

Saksan kielen jatkokurssi, 6 opetuskirjettä, 300 kpl.

Ammattiyhdistystiedon perusteet, 6 opetuskirjettä, 8 500 kpl.

Taloudelliseen kansanvaltaan — mainoslehtisiä, 2 ss., 20 000 kpl.

Ammattiyhdistystiedon perusteet — mainoslehtisiä, 4 ss., 50 000 kpl.

Ammattiyhdistystiedon perusteet — tilauskortteja, 2 ss., 15 000 kpl.

Propaganda iskee — lehtisiä, 4 ss., 15 000 kpl.

Ammattiasaston opintosihteeri — lehtinen, 8 ss., 10 000 kpl.

Opintoaineluettelo, 36 ss., 30 000 kpl.

3. Muu julkaisutoiminta

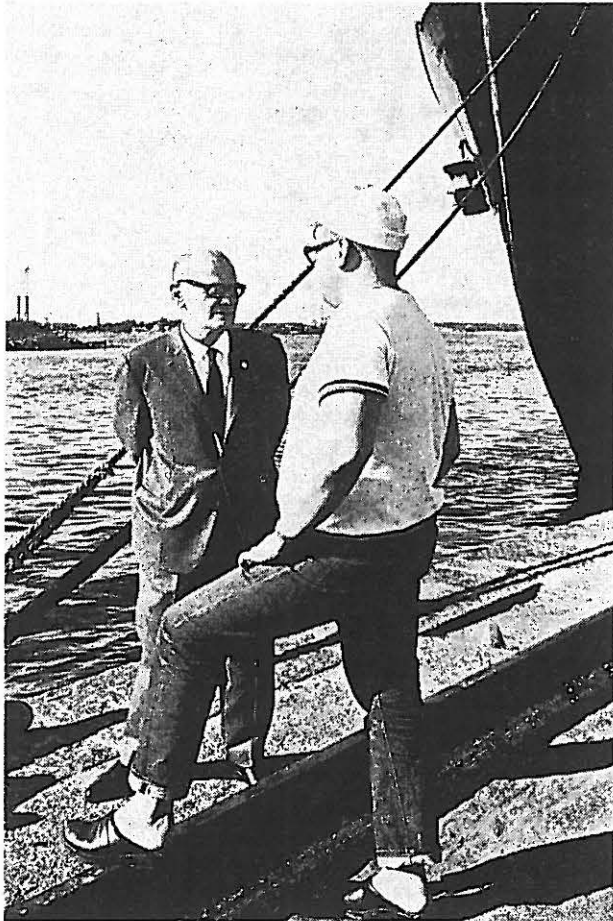
Väinö Voionmaan 100-vuotispäivän johdosta on ilmestynyt Väinö Voionmaa-elämäkertateos, jonka Koy Tammi on kustantanut. Painos 2 200 kpl.

Liiton entisen pääsihteerin ja puheenjohtajan R. H. Oittisen puheita ja kirjoituksia on koottu kirjaksi «Tehtäviä ja tavoitteita». Toimitustyön on suorittanut Viljo K. Ripatti ja kirjan on kustantanut KOY Tammi. Painos 2 000 kpl.

Pohjoismainen käsikirja «Genom Norden till Europa och världen»,

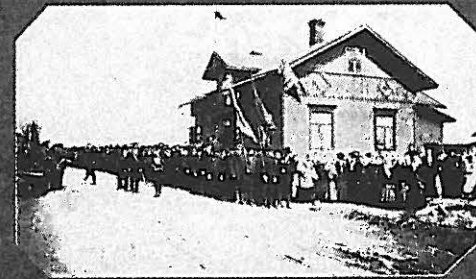
jonka toimittamiseen liitto on ottanut osaa, on ilmestynyt. Liiton osuus kirjan painoksesta on 1 000 kpl.

TSL:n ja Merimies-Unionin yhdessä järjestämille merimiesten kulttuuripäiville ilmestyi merimiesten runoantologia «Meri miehet laivat». Sen toimittivat kirjailija Arvo Turtiainen ja merimiesrunoilija Oiva Lappalainen. Lappalainen teki suurtyönsä vaikeasti sairaana, mutta

ehti nähdä antologian 2 200 kpl painoksen loppuvan. Hän kuoli 4.2. 1970. Kuvassa Lappalainen merimiesten kulttuuripäiviltä TV-ohjelman tehneen kirjailija Jorma Ojaharjun haastateltavana Kotkan satamassa.

TAISTOJEN TIELLÄ

HELSINGIN TYÖVÄENYHDISTYKSEN SOITTOKUNTA
Joht. Olavi Koskela

Scandia-Musiikki Oy ja Työväen Sivistysliitto ovat yhteistyössä tehneet kaksi LP-levyä työväenliikkeen musiikista. Levyt sisältävät musiikkia, josta osaa esitettiin vuosisadan vaihteesta saakka kokousten ja juhlien yhteydessä tavallisimmin joukkolauluna ja osa levisi iskelmien tapaisena toisilta kuultuna tai vahakantisiin vihkoihin siirrettynä. Tämän musiikin nyt levyttäminen on täyttänyt aukon suomalaisen kulttuurin kuvassa.

Toisen levyn nimi on «Taistojen tiellä». Sille on koottu kuusitoista laulua, pääasiassa työväenliikkeen tunnetuimpia marsseja, mutta myös muuta työväen soittokuntien suosikkiohjelmistoa. HTY:n puhallinyhtyeellä on levytyksessä johtanut Olavi Koskela ja sävellykset

on sovittanut Olli Heikkilä. Levyn pussiin on painettu yhdentoista levyllä sisältyvän laulun sanat.

Pekka Gronowin keräelmien ja tutkimusten perusteella on koottu levy «Työväenlauluja». Siinä on mukana neljätoista työväenliikkeen vaiheisiin liittyvää laulua kuuden laulajan esittämänä. Tästä levyistä on työväenlaulujen klassikot jätetty pois. Mukana on eri tavoin muistissa säilyneitä työväenlauluja vuosilta 1906—1930. Esittäjät ovat Reijo Frank, Taisto Lundberg, Heli Keinonen, Arja Saijonmaa ja Sulo Vakkari.

Levyjen valmistuksessa mukana ollut Työväen Sivistysliitto hoitaa normaalin markkinointikäytännön lisäksi levyjen levittämistä työväenliikkeen keskuuteen yhteistyössä muiden työväenliikkeen järjestöjen kanssa. Levyt ovat nousseet lyhyessä ajassa suosituimpien suomalaisten LP-levyjen joukkoon.

XX TSL:n edustus yleisluontoisissa järjestöissä ja toimikunnissa

Sen lisäksi, että liitto on ollut edustettuna järjestöjen vuosijuhlissa, kansanopistojen ja työväenopistojen neuvottelupäivillä sekä kansansivistysjärjestöjen yhteisissä neuvottelutilaisuuksissa liitolla on ollut vakinainen edustajansa

Folke Bernadotten Muistosäätiön hallintoneuvostossa Jussi Pikkusaari,

Helsingin Yliopiston Kansansivistystoimikunnassa Jussi Pikkusaari, varalla Aimo Kairamo,

Kansanvalistusseuran radio- ja televisiotoimikunnassa Jussi Pikkusaari,

Kirjastoasiain neuvottelukunnassa Olavi Hurri,

Suomalaisen Kirjallisuuden edistämisrahaston valtuuskunnan humanistisessa osastossa Kalevi Pihanurmi, varalla Lahja Kivinen, ja *yhteiskunnallisessa osastossa* Olavi Hurri, varalla Aimo Kairamo,

Suomen Akatemian lautakunnassa R. H. Oittinen,

Suomen Lastenelokuveskuksen hallituksessa Inkeri Lius,

Svenska Social- och Kommunalhögskolanin hallituksessa Sigurd Norrmén,

Työväen Akatemian hallintoneuvostossa Jussi Pikkusaari, johtokunnassa Aimo Kairamo,

Valtion Kansansivistyslautakunnassa Sakari Kiuru, Aarne Laurila ja Olavi Hurri, viimeksi mainittu varapuheenjohtajana,

Tampereen Yliopiston valtuuskunnassa Sakari Kiuru, varalla Aimo Kairamo,

Suomen-Ruotsin Kummikuntatoiminnan Keskusliiton liittoneuvostossa Olavi Hurri, varalla Jarl Nordman,

Suomi-Neuvostoliitto-Seuran kansansivistysjaostossa Olavi Hurri.

SAK:n koulutusvaliokunnan asiantuntijajäsenenä Jussi Pikkusaari, *Vapaan Sivistystyön Yhteistyöjärjestön* varapuheenjohtajana Jussi Pikkusaari.

XXI Kansainvälinen toiminta

Liiton pääsihteeri Olavi Hurri on ollut työväen sivistysliittojen kansainvälisen liiton (The International Federation of Workers' Educational Associations) hallituksen jäsen ja osallistunut sen kokouksiin. IFWEA:n valitsemana osallistui pääsihteeri Hurri myös NGO:n konferenssiin Pariisissa 2.—23.10. IFWEA:n järjestämään Jatkuvan kasvatuksen seminaariin Wienissä 3.—7.11. osallistui Sakari Kiuru.

IFWEA:n Saarbrückenissä 1.—17.12. Euroopan työväenliikkeen kehitystä käsittelevään seminaariin osallistui Jussi Pikkusaari ja V. O. Veilahti.

Pohjoismaiden työväen sivistysliittojen yhteisiin neuvonpitoihin ja kokouksiin ovat osallistuneet m.m. pääsihteeri Olavi Hurri ja opintojohtaja Jussi Pikkusaari.

Skandinaaviselle kurssille Holly-Royde Collegessa Manchesterissa 9.5.—1.8. osallistui Suomesta Vieno Hämäläinen Tapiolasta, Seppo Kankainen Jyväskylästä, Esko Matilainen Hämeenlinnasta ja Chaje-Sara Uotinen Helsingistä. Kukin osanottaja sai opetusministeriöltä 2 000 markan apurahan.

Geneven pohjoismaisen kansanopiston kurssille 26.5.—10.7. osallistui Suomesta Leo Hursti Helsingistä, Kirsti Salokangas Kotkasta, Riitta Joutsen Haukiputaalta, Lauri Kaarisalo Jyväskylästä ja Aino Heinäkari Tapiolasta. Opetusministeriö myönsi kurssia varten 10 500 markan määrärahan ja 4 000 markan lisämäärärahan kurssin Suomessa järjestetyn ensimmäisen viikon järjestämiseen.

Liiton edustajina Geneve-koulun hallituksessa on ollut Olavi Hurri, varalla Jussi Pikkusaari.

Olavi Hurri vieraili 2.—9.3. Norjassa tutustuen Norjan AOF:n toimintaan.

Paavo Niemi vieraili suomalaisen kansansivistysvaltuuskunnan mukana Neuvostoliitossa 11.—21.5.

Työväen sivistysliittojen yhteispohjoismaiseen seminaariin Kungälvissä 1.—7.6. osallistui Pentti Järvinen, Anni Henriksson, Marja-Terttu Koponen, Leena Simonen ja Ensio Hiitonen. Seminaarin aiheena oli sosiaalisen opintotoiminnan organisointi työväen sivistysliikkeessä.

Skandinaavis-saksalaiseen aikuiskasvatusseminaariin Kielissä 24.—28.6. osallistuivat liiton edustajina Emil Strand, Martti Ruohonen, Pentti Järvinen ja Lassi Ahtiainen.

Työväen kuvataidetoimikunta järjesti taideopintomatkan Wien—Praha—Itä- ja Länsi-Berliini—Dresden 17.—31.8. Matkakurssilla oli 25 osanottajaa ja ohjaajana fil.maist. Timo Vuorikoski.

Työväen kuvataidetoimikunta järjesti lisäksi kaksi matkakurssia Tukholmaan, 17.—20.10. ja 21.—24.11. Matkoilla oli yhteensä 43 osanottajaa. Toisen ohjaajana oli kuvanveistäjä Antti Neuvonen ja toisen fil.maist. Olli Valkonen.

Olavi Hurri vieraili SNS:n ystävyyssvaltuuskunnan johtajana Moskovassa 27.11.—5.12. Matkallaan hän neuvotteli Neuvostoliiton Znanije-seuran edustajien kanssa kansansivistysalalla tehtävästä yhteistyöstä.

Ruotsin ABF:n opintosihteerikurssilla 15.12.—20.12. olivat Pentti Järvinen ja Lassi Ahtiainen.

Friedrich-Ebert-Stiftungin kutsumana vieraili liiton 19-henkinen valtuuskunta Länsi-Saksassa 7.—14.7. ja osallistui siellä järjestettyyn kurssiin. Valtuuskunnan jäsenet olivat liiton paikallisosastojen edustajia ja TSL:n toimihenkilöitä. Toinen vastaava ryhmä vieraili 27.10.—8.11. ja tämän ryhmän suuruus oli 18 henkeä.

Unkarilaisen Tieto-seuran edustaja tri Pataky vieraili kevätkaudella TSL:ssä keskustelemassa yhteistyön aikaansaamisesta seuran ja liiton välillä.

Ruotsin ABF järjesti 29.5.—1.6. Ranskan Tukholman suurlähetystön kulttuurityöntekijäin käynnin Suomessa. Ryhmässä oli 7 jäsentä ja liitto oli järjestänyt heidän ohjelmansa Suomessa.

Friedrich-Ebert-Stiftungin edustaja tri V. von Knoeringen vieraili kesän aikana Suomessa tutustuen liiton toimintaan.

Puolan parlamentin jäsen, kirjailija Leon Wantula oli opetusministeriön kautta liiton vieraana Suomessa 28.10.—7.11.

Liiton 50-vuotisjuhlallisuuksissa oli kutsuvieraita kaikista pohjoismaista, Neuvostoliitosta ja Länsi-Saksasta.

XXII Lausunnot

Liitto on vuoden kuluessa antanut seuraavat lausunnot ja esitykset.

Aikuiskasvatuksen keinoin sivistykselliseen tasa-arvoon.

Aikuiskasvatuksen edistäminen liittyy kiinteästi koko yhteiskunnan uudistustyöhön. Pyrkimys demokratian voimistamiseen ja laajentamiseen edellyttää kaikkien kansalaisten varustamista runsailla ja

totuudenmukaisilla tiedoilla. Tähän tarvitaan tehokasta ja monimuotoista aikuiskasvatusta.

Kysymys sivistyksellisestä tasa-arvoisuudesta on aikuiskasvatuksessa nostettava voimakkaasti esille. Nähdään merkkejä siitä, että sivistyksellisen eriarvoisuuden kuilut eri ikä- ja sosiaaliryhmien välillä voivat aikuiskasvatuksessa syventyä ja johtaa myös entistä suurempaa taloudelliseen eriarvoisuuteen.

Demokratian kehittäminen ja tasa-arvoisuuden lisääminen kuuluu työväen sivistystyön perustehtäviin. Sen vuoksi TSL:n edustajisto liiton 50-vuotisen toiminnan merkeissä pitää välttämättömänä,

- että aikuiskasvatuksen osuutta koulutusjärjestelmässämme voimistetaan ja että yleiselle ja ammatilliselle aikuiskasvatukselle annetaan yhteiskunnassa sama asema ja merkitys kuin nuorison koulutukselle,
- että aikuiskasvatuksemme kokonaisjärjestelmää, yhteistyötä ja työnjakoa siten kehitetään, että se saavuttaa mahdollisimman monet kansalaiset ja toimii tehokkaasti puutteellisen koulutuspohjan saaneen väestön sivistyksellisten mahdollisuuksien lisäämiseksi ja
- että koko työväenliike ryhtyy määrätietoiseen toimintaan sivistyksellisen tasa-arvoisuuden edellytysten vahvistamiseksi ja aikuisväestön jatkuvan kasvatuksen tehostamiseksi.

23.4.1969

TSL:n edustajisto

Lahjoitusten verovapaus

Työväen Sivistysliiton toimikunta on kokouksessaan käsitellyt lahjoitusten verovapauden osittaista palauttamista ja toteaa seuraavaa:

Kun vuoden 1968 alussa poistettiin valtioneuvoston päätöksellä erinäisiin kulttuuritarkoituksiin myönnettyjen lahjoitusten verovapaus, lahjoitusten määrässä tapahtui 65 %:n pieneneminen. Tämä toimenpide oli omiaan lisäämään lahjoituksia aikaisemmin saaneiden yhteisöjen taloudellisia vaikeuksia. Päätös herätti julkista arvostelua, ja vuoden loppupuolella asetettiin erityinen lahjoitusten verovapaustoimikunta tarkastelemaan tilannetta ja tekemään siitä esityksiä.

Asetetun toimikunnan esityksen mukaisesti verovähennysoikeus palautettiin vain tiedettä ja taidetta edistävään tarkoitukseen tehdyille yli 3 000 markan lahjoituksille. Tuntien tieteen ja taiteen tukemistarpeen TSL:n toimikunta pitää epäoikeudenmukaisena, että suurimpien taloudellisten vaikeuksien kanssa kamppailevat nuorisot ja aikuiskasvatustyötä tekevät yhteisöt lahjoitusten verovapauden

palauttamisessa unohdettiin, ja edellyttää, että valtioneuvostoryhtyy pikaisesti toimenpiteisiin tieteseen ja taiteeseen yhteiskunnalliselta merkitykseltään täysin rinnastettavissa olevien nuoriso- ja aikuis- kasvatustyön lahjoitusten saattamiseksi verovapaiksi.

7.3.1969

TSL:n toimikunta

Yleisradion asema ja vastuu yhteiskunnassa

Yleisradiotoiminnan yleinen merkitys yhteiskunnalle on niin suuri, että vain kansanvaltaisesti hallittu, julkisen yksinoikeuden omaava yritys voi onnistua tämän tehtävän hoitamisessa. Julkinen yksinoikeus takaa suurimman sananvapauden tarjoamalla kaikille kansalaisryhmille tasaveroisen mahdollisuuden saada esittää mielipiteitään ja kannanottojaan.

2. Yleisradion vastuu

Yleisradiotoimintaa ei tule sallia käyttää kaupallisten tai muiden hyötyä tavoittelevien tarkoitusten ajamiseen. Kaupallista mainontaa televisiossa voidaan pitää suvaittavana vain niin kauan kuin se on ehdottoman välttämätöntä yleisradioyhtiön taloudellisen aseman vahvistamiseksi teknisen rakennuskauden aikana. Kaupallinen mainos ei koskaan ole puolueetonta eikä tasapuolista. Mainonnan haitta-vaikutusten vähentämisen kannalta on tärkeää, että kaupallisista sivutarkoituksista vapaata kuluttajavalistusta ohjelmistossa huomattavasti lisätään.

Yleisradiolla on yhteiskunnallisena laitoksena myös tiettyjä velvollisuuksia yhteiskuntaa kohtaan. Yleisradion eräs tärkeimpiä tehtäviä on katselijain ja kuuntelijoiden aktivointi. Yleisradion on harjoitettava sellaista ohjelmatoimintaa, joka ei suoranaisesti kuulu Yleisradion perinteellisen tehtävämäärittelyn puitteisiin kuten opetustoimintaa.

II Yleisradion ohjelmatoiminta

1. Yleistä

Työväenliikkeen radio- ja tv-toimikunta pitää mietinnössä ilmaistuja eettisiä demokraattisuuden ja humanisuuden periaatteita hyväksyttävänä, mutta korostaa, ettei niiden tule jäädä vain sanoiksi, vaan niitä on noudatettava myös käytännössä. Siksi Työväenliik-

keen radio- ja tv-toimikunta pitää välttämättömänä, että ohjelmatoiminnan periaatteiden ja käytännön välisiä eroja pikaisesti poistetaan. Samoin olisi Yleisradion talouden oltava nykyistä paremmin sopusoinnussa ohjelmapolitiikan pyrkimysten kanssa. Ohjelmatoiminnassa tulisi olla periaatteena tason nostamispyrkimys eikä niinkään määrällisen lähetysajan lisäys, sillä yleisradiotoiminnan tehtävänä on palvella kuuntelijoita ja katselijoita eikä itsetarkoituksellisesti pyrkiä määräämään ihmisten ajankäyttöä täysin omiin tarkoituksiinsa. Ohjelmatoiminta olisikin mukautettava ihmisten aikarytmiin.

2. Uutistoiminta

Kaikki uutislähetykset tulisi saattaa Yleisradion omaan hoitoon. Sekä radion että television osalta tulisi uutishankintaverkkoa varsinkin kotimaassa kehittää. Uutislähetysiin sisältyvien raportivien kommenttilähetysten määrää ohjelmistossa olisi lisättävä.

Ajankohtaisohjelmia tulisi varsinkin radion puolelle saada lisää. Olisi perustettava ns. uutis- ja ajankohtainen verkko.

3. Opetustoiminta

Yleisradion tulisi järjestelmällisesti pyrkiä lisäämään opetusohjelmien määrää. Koska yhteiskuntaamme voidaan luonnehtia koulutusyhteiskunnaksi ja koska informaation välitys on tehokkainta ja halvinta Yleisradion välineillä, on selvää, että radiota ja televisiota yhä enenevässä määrin käytetään tähän tarkoitukseen. Kieltenopetuksen osalta olisi ruotsinkielisen radio-ohjelmiston suomenkielen opetusta lisättävä. Yleisradion pitäisi aloittaa oma kustannustoiminta, joka toimittaisi erilaisessa opetusohjelmistossa tarpeellista materiaalia.

4. Viihde ja ajanviete

Ajanvietteen ja viihteen tarjoaminen kuuluu Yleisradion perustehtäviin. Kuitenkaan ei ole syytä vetää jyrkkää rajaa viihteen ja muun ohjelmiston välille, sillä suurimman osan ohjelmistoa tulee omata myös viihteellisiä arvoja. Viihdeohjelmien ei kuitenkaan tulisi kaupallisten ohjelmien tavoin sisältää vinoja ja epätodellisia arvostuksia, vaan niiden tulisi olla todellisuuteen pohjautuvia ja elämänläheisiä. Viihdeohjelmilla on huomattava merkityksensä ihmisen elämänkuvaan vaikuttavana tekijänä.

5. Kuluttajavalistus

Yleisradion olisi tehostettava välittömästi kuluttajavalistus-ohjelmien tuottamista, jotta kaupallista, ei-informatiivista mainontaa voitaisiin täydentää kaupallisista sivutarkoituksista vapailla ohjelmilla. Täyttääkseen tehtävänsä kuluttajavalistuksen tulee olla ehdottoman kriittistä ja nimiä mainiten puuttua tuotteiden tai palvelusten alhaiseen laatuun, hintarakenteseen ja mainontaan. Ohjelmien aihepiiriin tulisi kattaa kaikki palvelukset ja hyödykkeet, joista informointi on mahdollista.

6. Alueellinen toiminta

Alueellista toimintaa olisi edelleen kehitettävä ja suunnattava tuleva kehitys siten, että Teollisuus-Suomi, jonka väestömäärä jatkuvasti kasvaa, otettaisiin nykyistä paremmin huomioon. Alueellisesti Yleisradio voi toimia epädemokraattisen vallankeskeytyksen purkajana antamalla vähemmistöryhmille mahdollisuuden tuoda esiin mielipiteitään, jotka muutoin eivät pääse julkisuuteen. Paikalliset vähemmistölehdet tulisi huomioida alueellisessa yleisradiotoiminnassa antamalla niille mahdollisuus saada äänensä kuuluville. Helsinki-radio olisi perustettava palvelemaan väestön viidenneksen paikallisen informaation tarvetta.

7. Poliittiset ohjelmat

Puolueiden toimintaa olisi esiteltävä enemmän kuuntelijoille ja katselijoille. Huomiota olisi kotimaan politiikan lisäksi kiinnitettävä myös kansainvälisen politiikan tapahtumiin. Tästä syystä olisi Yleisradion omaa kotimaan uutishankintaverkkoa kehitettävä. Samoin myös ulkomaan kirjeenvaihtajien verkostoa tulisi täydentää.

Poliittisia keskusteluja tulee järjestää nykyistä enemmän ja näihin olisi saatava enemmän eri ryhmien edustajia. Myös nuorille olisi annettava mahdollisuuksia tuoda esiin mielipiteitään..

Eduskunnan ja valtioneuvoston työtä tulisi nykyistä runsaammin ja monipuolisemmin kuvata Yleisradion ohjelmissa.

Ohjelmatoiminnassa tulee kohdistaa lisääntyvää huomiota erilaisten kansalaisjärjestöjen toimintaan ja niiden keskeiseen osaan yhteiskunnassa.

8. Ruotsinkielinen ohjelmatoiminta

Yleisradion tulisi eristämisyörykimysten vastaisesti pyrkiä repimään alas maan suomenkielisen ja ruotsinkielisen väestön välillä

olevaa kielimuuria. Televisio-ohjelmien tekstitys on merkittävä ja samalla taloudellisesti edullinen keino saada ihmiset kielirajan kummallakin puolella katsomaan sekä suomen- että ruotsinkielisen ohjelmayksikön tuottamaa ohjelmaa.

III Tekniikka

1. Radio

Stereofonia on pienen, suhteellisen korkeassa taloudellisessa asemassa olevan kuuntelijaryhmän palvelua eikä siihen siksi ole syytä sijoittaa huomattavia rahasummia.

2. Televisio

Väritelevisio-alalla tapahtuu jatkuvasti teknistä kehitystä ja Suomen olisi syytä käyttää hyväkseen kehityksen tuloksia. Väritelevision laajentumista hidastaa meidän maassamme kuitenkin vastaanottimien hinnan kalleus. Sen vuoksi olisi päästävä hintojen alentamiseen ja muutenkin kiinnitettävä huomiota vastaanotinkaupan epäkohtiin (kytkykauppa, voittomarginaali, suuret käteisalennukset ym.).

IV Talous

1. Rahoitus

Yleisradiotoiminnan rahoituksen ei tulisi nojata pelkästään mahdollisiin lupamaksujen korotuksiin. Olisi myös harkittava Yleisradion talouden rahoittamista valtion tulo- ja menoarvion puitteissa. Ainakin opetustoiminnan ja aikuiskasvatuksen osalta valtion tulisi osallistua Yleisradion kustannusten peittämiseen.

V Hallinto

Yleisradion ylimmän johdon tulee olla demokraattisen elimen valitsema. Eduskunnan tulee valita hallintoneuvosto ja tämän puolestaan ohjelmaneuvostot, joille hallintoneuvoston on annettava ohjelmapolitiikan määrätietoisien seuraamisen kannalta tarpeelliset valtuudet. Johtajien valinnassa tulisi harkita muidenkin kuin pääjohtajan toimikauden saattamista määräaikaiseksi. Kuuntelijoiden ja katselijoiden välitöntä kansavaltaita vaikutusta voitaisiin lisätä esim. siten, että ohjelmaneuvostossa käsitellään yleisön ohjelmatoiminnasta tekemiä valituksia. Yleisradion tulee toteuttaa yritys-

demokratiaa antamalla työntekijöilleen mahdollisuus vaikuttaa yhtiön toimintaan. Yleisradion toimintayksikköjen toimintaa tulee yhtenäistää nykyistä tehokkaammin, jotta niukat varat tulisivat mahdollisimman hyvin käytetyksi. Radio ja televisio tulee säilyttää suhteellisen itsenäisinä toisistaan, mutta niiden osalta on mahdollista vielä kehittää yhteistoimintaa. Television ohjelmayksikköjen toiminnan tulisi perustua tehokkaaseen toisensa täydentämiseen eikä kilpailuun.

19.2.1969

*Työväenliikkeen Radio- ja
TV-toimikunta*

Vapaa-aikapoliitiikan kehittäminen

Useissa eri yhteyksissä on saatettu todeta, että maastamme puuttuu vapaa-aikapoliittikka. Huolimatta siitä, että lyhyttä työpäivää ja pitenevää vuosilomaa on pidetty ensiarvoisina tavoitteina ei lisääntyvän vapaa-ajan yksilöille ja yhteiskunnalle tuomiin ongelmiin yhteiskuntapolitiikan osana ole kiinnitetty riittävä huomiota. Varsin suuret vapaa-aikaan liittyvät taloudelliset ja henkiset ongelmat ovat vailla ratkaisua. TSL:n vapaa-aikapoliittinen suunnittelukunta esittääkin seuraavassa eräitä suurimmista ja näkyvimmistä epäkohdista:

1. Hallinto

Tällä hetkellä kuuluu vapaa-aikaa koskevia asioita useille eri ministeriöille: opetusministeriö (urheilu, nuoriso, aikuiskasvatus), kauppa- ja teollisuusministeriö (matkailu, turismi ym.), sosiaaliministeriö (äitien ja vanhusten lomat, lasten kesävirikistys). Millekään ministeriölle ei varsinaisesti kuulu vapaiden kansalaisjärjestöjen (esim. ammattiyhdistysten ja puolueiden) suorittamana monipuolinen harrastus- ja aikuiskasvatustyö. Kokonaisuutena ei näitä vapaa-aikaan liittyviä kysymyksiä käsittele mikään mainituista elimistä ja yhteistyö eri ministeriöiden kesken vapaa-aikaa koskeissa kysymyksissä on heikko. Tämän puutteen todeten ovat mm. urheilujärjestöt vaatineet alan keskushallituksen asettamista. Vain yhden osan asettaminen erikoisasemaan ei liene kuitenkaan riittävää. Yhteisen hallinnon (tai yleensäkin hallinnon) puute tuntuu erityisesti ns. kansanmatkailun ja sosiaalisen lomatoiminnan sekä kansalaisjärjestöjen suorittaman vapaa-ajan käyttöön tähtäävän harrastus- ja aikuiskasvatustoiminnan alalla.

Myös kuntatasolla käsitellään vapaa-aikaan liittyvät asiat useissa

eri lautakunnissa: urheilu- ja retkeilylautakunnat, matkailulautakunnat, sosiaalilautakunnat. Järjestömuotoisella aikuisväestön harrastus- ja kasvatustoiminnalla ei ole kuntatasolla lainkaan lautakuntaa ja yhteydet ovat muutenkin puutteelliset. Kunnat ovat alkaneet yhdenmukaistaa toimintaa vapaa-aikalautakuntien avulla, mutta tulokset ovat jääneet heikoiksi osittain siitä johtuen, että valtakunnallisella tasolla puuttuu yhteinen hallinto. Olisi siis syytä tutkia mahdollisuuksia perustaa keskushallitus vapaa-aikaan liittyviä kysymyksiä varten, jolloin eri alojen kehittäminen voisi tapahtua kokonaisohjelman puitteissa.

2. Rahoitus

Hallinnon puutteellisuudesta ja hajanaisuudesta johtuen ilmenee rahoituslähteissä kirjavuutta. Kun esim. pääosa sosiaalisen lomatoiminnan rahoituksesta tulee raha-automaattiyhdistykseltä, niin samanaikaisesti annetaan turismin ja matkailun edistämiseen varoja budjetissa eikä järjestömuotoista aikuisväestöön kohdistuvan harrastus- ja aikuiskasvatustyötä tueta kuin rajoitetuissa muodoissaan (opintokerhot, luennot). Edelleen perheenäitien ja lasten kesävirikistykseen osalta ovat rahoituksessa mukana sosiaaliministeriö ja sosiaalilautakunnat (vapaaehtoisesti).

Kun kunnat jo nyt osallistuvat esim. lomatoiminnan rahoitukseen, ne olisi saatava kytkettyä mukaan yhtenäisen järjestelmän puitteissa. Tällainen on mahdollista valtionapujärjestelmää muuttamalla.

3. Eräiden alojen kehittäminen

Jälkeenjääneisyys ilmenee erityisesti järjestömuotoisen aikuiskasvatuksen sekä sosiaalisen lomatoiminnan ja kansanmatkailun kohdalla sekä hallinnollisesti että rahoituksessa. Sosiaalisen lomatoiminnan kehityksen pysähtyminen johtuu osittain siitäkin, että alun-alkaen on ryhdytty yksipuolisesti tukemaan suuriperheisten äitien ja vanhusten lomanviettoa rajoitetuissa muodoissaan ottamatta huomioon kokonaisuutta. Lomatoimintaa on hoidettu enemmänkin väestöpolitiikkana kuin pienituloisiin kohdistuvana aktivointipoliittikkana. Tästä perinteestä ei ole päästy ja kuitenkin se on muodostunut esteeksi mm. perhelomatoiminnan kehittämiseksi.

Oman ongelmakimppunsa muodostaa lyhyen työviikkoon siirtymisen aiheuttaman lomanviettopaikkojen, kurssipaikkojen, urheilu-, retkeily ja kuntokeskusten tarve ja käyttö sekä ns. luksus-paikkojen kytkeminen esim. sosiaalisen lomatoiminnan verkostoon tiettyinä hiljaisina kausina; saavathan viimeksimainitut useissa tapauksissa

sekä valtion että kuntien tukea toiminnalleen. Lomatoiminnan osalta asia koskettaa läheisesti ammattiyhdistysliikettä (esim. lomapalkkakysymys).

Tähän kaikkeen liittyvänä nousee esille aluesuunnittelu, maava-
raukset, maan käyttö- ja omistussuhteet. Viitattakoon vain tontti-
keinottelijoiden lukuisuuteen ja vapaa-aika-alueitten huomiotta jät-
tämiseen aluesuunnitteluissa (Uusimaa yhtenä esimerkkinä). Tontti-
keinottelijoiden vastapainona tulisi olla valtion ja kuntien aktiivinen
maankäyttöpolitiikka. Tässä sivutaan myös luonnonsuojelu- ja ranta-
kaavakysymyksiä.

4. Tutkimukset ja ennusteet

Tarvitsemme selviä ja mutkattomia tosiasioita lomasta ja muista
vapaa-ajanviettomuodoista, niiden taloudellisista edellytyksistä ja
ihmisten mahdollisuuksista käyttää eri muotoja hyväkseen. Näiden
pohjalta muodostuu oikea vapaa-aikapoliitiikka.

5. Lainsäädännön uudistaminen

Kaikkiin edellä oleviin epäkohtiin liittyy tietysti kysymys, miten
lainsäädäntöä voidaan uudistaa, muuttaa entisiä lakeja ja asetuksia,
säätää uusia ja suorittaa koordinoitua. Komitean tulisi pystyä laa-
timaan uudet lakiehdotukset ja muutokset vanhoihin.

6. Ongelman kartoitus

Komitean työlaan liittyvän ongelmaryhmän voinne kartoittaa ko-
konaisuudessaan 2—3 hengen ryhmä. Itse komiteaan pitäisi kuulua
omasta toimialastaan laajan kokonaisnäemyksen omaavia henki-
löitä, koska komitean olisi luotava vapaa-aikapoliitiikkaa. Tutkijoita
ja tutkijaryhmiä pitää voida käyttää hyväksi.

26.11.1969

*Työväenliikkeen vapaa-aikapoliitiikan
suunnittelukunta*

TSL:n kannanotto kunnallislain 4 §:n sisällöstä

Työväen Sivistysliitto ry:n toimikunta kiinnittää ministeriön huo-
miota niihin ongelmiin ja liiton mielestä suoranaisiin epäoikeuden-
mukaisuuksiin, joihin kunnallislain 4 §:n mukainen kunnan toimialan
rajaaminen nykyisellä tavalla usein on johtanut.

Mainitussa pykälässä ilmaistaan, ettei poliittisen toiminnan tuke-
minen kuulu kunnan toimialaan. Tämä on vuosien mittaan lukuisat
kerrat johtanut mm. siihen, että kuntien työväen nuorisojärjestöille
myöntämästä toimintatuesta on valitettu. Kun sekä lääninoikeudet
että Korkein Hallinto-oikeuskin yleensä ovat nämä valitukset hy-
väksyneet, mainitut nuorisojärjestöt ovat jääneet vaille sitä kuntien
taloudellista tukea, joita koskevat kunnallishallitusten ja -valtuusto-
jen päätökset yleensä ovat olleet yksimielisiä.

Työväen Sivistysliiton tietoon on tullut lyhyen ajan kuluessa jäl-
leen kaksi tällaista tapausta. Hämeen lääninoikeus on 6.10.1969 ku-
monnut Lahden kaupunginhallituksen 21.7.1969 tekemän päätöksen,
Lahden Sos.-dem. Nuosiso-osastolle oli myönnetty 500 markan matka-
avustus Lahden ystävyyskaupungissa Västeråsissa toimeenpantaville
kurseille osallistumista varten. Kurssit oli järjestänyt Ruotsin työ-
väen sivistysliitto (ABF). Lääninoikeus on katsonut, että on puuttunut
riittävää selvitystä siitä, että poliittisluontoiseksi yhdistykseksi kat-
sottava Lahden Sos.-dem. Nuoriso-osasto tulisi käyttämään avus-
tuksen vain sellaiseen toimintaan, joka kunnallislain 4 §:n mukaan
kuuluu kunnan toimialaan.

Niinikään Hämeen lääninoikeus on samoin perustein kumonnut
Janakkalan kunnanhallituksen päätöksen, jolla Napialan Sos.-dem.
nuoriso-osastolle oli, kunnan nuorisotyölautakunnan esityksen mu-
kaisesti, myönnetty avustusta koulutus- ja kurssitoimintaa varten.
Hämeen lääninoikeuden päätökset ovat kummassakin tapauksessa
syntyneet äänestyksen jälkeen vähemmistöön jääneen maaherra
Jorma Tuomisen katsoessa, etteivät kunnallishallitukset ole menneet
päätöksiä tehdessään toimivaltansa ulkopuolelle.

Työväen Sivistysliitto, joka laajana kansansivistys- ja kulttuuri-
järjestönä katsoo kansalaisjärjestöjen toiminnan edistämisen tärkeäk-
si tehtäväkseen, kiinnittää erityistä huomiota em. Lahden tapauk-
seen. Kaupunginhallituksen avustus oli myönnetty nimenomaan
Ruotsin työväen sivistysliiton (ABF) kurssille osallistumista varten.
Haluamme todeta, että ABF:n säännöissä liiton periaatteet mainitaan
seuraavasti:

»Arbetarnas Bildningsförbund pyrkii vapaan ja vapaaehtoisen, puo-
luepolitiikasta riippumattoman ja uskontoon puolueettomasti suhtau-
tuvan sivistystyön avulla kasvattamaan jäseniään demokraattisella
pohjalla työväenliikettä ja yhteiskuntaa varten sekä saattamaan
kulttuuriarvot kaikkien kansalaisten ulottuville.»

Arbetarnas Bildningsförbund (ABF) on siis puoluepoliittisesti
täysin itsenäinen ja riippumaton sivistysjärjestö, joka saa toiminnal-
leen myös huomattavan suurta yhteiskunnan tukea kunnilta, maa-
käräjiltä ja valtiolta. ABF toimii lähinnä erilaisten työväenjärjestö-
jen jäsenistön keskuudessa, mutta liiton tarjoamien monipuolisten

opintopalvelusten takia sen piiriin on hakeutunut runsaasti kansalaisia kaikista väestöryhmistä. Todettakoon, että viime vuosina ABF on harjoittanut erittäin laajaa ja tehokasta opintotoimintaa Ruotsiin muuttaneiden suomalaisten keskuudessa ennen kaikkea ruotsinkielen opetuksessa.

Edellä olevan valossa Työväen Sivistysliiton mielestä on erittäin oudoksuttavaa, jos tämänkaltaisen puoluepoliittisesti riippumattoman kansansivistysjärjestön kurssille osallistuminen katsotaan sellaiseksi poliittiseksi toiminnaksi, jota kunta ei saisi tukea. Työväen nuorisojärjestöt ovat kuitenkin usein joutuneet muita nuorisojärjestöjä huonompaan asemaan, kun juuri ne on leimattu poliittisiksi, miltä leimalta monet muut järjestöt on säästetty.

Kunnallislain 4 §:n sanamuoto näyttää siis jatkuvasti tarjoavan sen mahdollisuuden, että kunnallisten elinten tekemiä päätöksiä voidaan valitusteitse epämääräisinä ja epäoikeudenmukaisina pidettävin perustein kumota. Työväen Sivistysliitto esittää sen vuoksi, että Sisäasiainministeriö pyrkisi vaikuttamaan siihen, että kunnan toimialaa koskevat määräykset kunnallislain 4 §:ssä siten uudistettaisiin, että kaikkien kansalaisjärjestöjen kuntalaisia palvelevaa toimintaa voidaan kunnan toimesta avustaa.

9.12.1969 Sisäasiainministeriölle
Työväen Sivistysliitto

XXIII Liiton talous

Liiton taloudellisessa asemassa ei ole tapahtunut muutosta. Tilivuoden tappio on lähes 2.000 markkaa. Yhteiskunnan tuki järjestömuotoiselle kansansivistystyölle ei ole merkittävästi noussut. Kuitenkin liiton toiminnan rahoittaminen on kertomusvuonna voitu hoitaa edellistä vuotta paremmin. Tähän on vaikuttanut ratkaisevasti jäsenjärjestöjen päätös korottaa jäsenmaksuja. Juhlavuoden ansios-
 ta myös lahjoitustulot olivat poikkeuksellisen suuret. Opintomateriaalin uusiminen on osaltaan vaikuttanut kirjeopiston tulojen kasvuun.

Folke Bernadotten Muistosäätiön liitolle myöntämä 3.000 markan avustus on käytetty kansainväliseen toimintaan.

Työväen Sivistysliiton tilinpäätös 31.12.1969

Omaisuuksien

Vastaavaa:

Varsinainen omaisuus		
A. Rahoitusomaisuus		
Rahat ja pankkisaamiset	65 418,06	
Tilisaamiset	37 207,60	
Siirtosaamiset	20 923,18	
B. Vaihto-omaisuus		
Opintoaineistoa	24 526,32	
C. Käyttöomaisuus		
Aineellinen		
Kalusto	—,01	
Lisäys v. 1969	3 832,45	
	3 832,46	
Poisto	3 832,45	—,01
Kirjasto	—,01	
Lisäys	188,00	
	188,01	
Poisto	188,00	—,01
Aineeton		
Arvopaperit	43 322,43	
	mk 191 397,61	

Vastattavaa:

Vieras pääoma		
A. Lyhytaikainen		
Tilivelat	58 126,50	
B. Pitkäaikainen		
Lainat	89 954,33	
Siirtyvät erät	9 965,65	
Oma pääoma 1.1.1969	35 350,80	
Tilikauden tappio	1 999,67	33 351,13
	mk 191 397,61	

Tulostase

Kulut:

Varsinaiset kulut		
Palkat, palkkiot ja eläkkeet	351 895,28	
Siirretty muille tileille	173 788,55	178 106,73
Sosiaalikulut	47 358,03	
Siirretty muille tileille	1 150,60	46 207,43
Vuokrat		24 600,00
Poistot		4 020,45
Korkokulut		2 462,80
Muut varsinaiset kulut		593 154,54
Opintokerhojen valtionavustukset		130 958,00
	mk 979 509,95	

Tuotot:

Varsinaiset tuotot		
Kirjojen välitys		2 670,69
Korkotuotot		8 206,16
Jäsenmaksut		124 312,08
Ylimääräiset tuotot		
Lahjoitukset		138 350,00
Muut ylimääräiset tuotot		11 637,68
Valtionavustukset		
Liiton valtionavustukset		355 900,00
Opintokerhojen valtionavustukset		130 958,00
Muut tulot		205 475,67
Tappio		
Tilikauden tappio		1 999,67
	mk 979 509,95	

Tilintarkastuskertomus

TYÖVÄEN SIVISTYSLIITTO r.y:n edustajiston varsinaisen kokouksen valitsemina tilintarkastajina olemme suorittaneet liiton vuoden 1969 tilien tarkastuksen.

Sen perusteella esitämme seuraavaa:

1. Tilinavaus on yhdenmukainen edellisen vuoden vahvistetun tilinpäätöksen kanssa.
2. Kirjanpitiöviennit perustuvat hyväksyttäviin tositteisiin. Alle-

kirjoittanut Kalevi Koskivirta ja ekonomi Pekka Alenius ovat vuoden varrella suorittaneet liiton tilien numerotarkastuksen eikä niiden johdosta ole ollut huomauttamisen aihetta.

3. Käteiskassa, johon liittyvät myös Väinö Voionmaan Säätiön käteisvarat, on vuoden varrella toimitetuissa tarkastuksissa ollut kirjanpidon mukainen. Tilintarkastuksen yhteydessä 4.3.1970 lasketut käteiset rahavarat vastasivat rahatilin saldoa.
4. Pankkitilien saldot olivat yhdenmukaiset pankkien ilmoitusten tai vastakirjojen kanssa.
5. Arvopaperit olivat tallessa ja tilinpidon mukaiset.
6. Tilinpäätös on laadittu yleisten kirjanpidon periaatteiden mukaan ja osoittaa 1 999,67 markan tappiota.
7. Palovakuutukset ovat voimassa.

Tutustuimme edustajiston ja toimikunnan kokousten pöytäkirjoihin. Saamamme käsityksen mukaan liiton asioita on kuluneena vuonna hoidettu sääntöjen ja kokousten päätösten mukaisesti.

Tarkastuksen perusteella ehdotamme, että tilinpäätös vahvistettaisiin ja että tili- ja vastuuvélvollisille myönnettäisiin vastuuvapaus vuodelta 1969.

Helsingissä maaliskuun 10. päivänä 1970.

P. Friman

Kalevi Koskivirta

HTM

KK:n määräämä tilintarkastaja

Helsingissä maaliskuun 28. päivänä 1970.

Työväen Sivistysliitto r.y.

Toimikunta

Sakari Kiuru

puheenjohtaja

Ahti Fredriksson

Eugen Kaukolampi

Meeri Kalavainen

Kimmo Kevätsalo

Jaakko Kuusela

Aarne Laurila

Unto Niemi

Keijo Näsi

Veikko Oittinen

Martti Pöysälä

Helvi Raatikainen

Matti Suhonen